

สารบัญ

หน้า

ทักทายกันก่อน	1
เข้าชมมิวเซียมสยาม	7
นิทรรศการ ‘เรียงความประเทศไทย’	8
เปิดตำนานสุวรรณภูมิ	17
วิวัฒนาการสังคมสู่ยุคสุวรรณภูมิ	30
แกะรอยบรรพชน	35
เกษตรกรรม สร้างเมือง	39
โลกการค้าในแผ่นดินทอง	40
โลหะเบาหลอมอารยธรรม	44
เกิดบ้าน เกิดเมือง กำเนิดรัฐ	46
ผี พราหมณ์ พุทธ รากเหง้าแห่งความเชื่อ	48
อภิธานศัพท์	50
แหล่งอ้างอิงค้นคว้า	52

การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์

วิธีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในรูปแบบแบบเดิมที่มักมุ่งให้ข้อมูลเฉพาะเหตุการณ์และข้อเท็จจริง ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าความรู้เรื่องอดีตเป็นเรื่องที่ไกลตัวและผ่านพ้นมาเนิ่นนาน รวมถึงไม่เข้าใจว่าอดีตมีความสำคัญอย่างไรกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนรู้สึกว่าอดีตนั้นเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวและล้อมรอบตัวเราอยู่ตลอด?

การเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการเก็บสะสมชุดความคิด รูปภาพ ความรู้สึก ความเชื่อที่คนในสมัยก่อนได้สร้างเอาไว้ แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อรู้จักดู ฟัง คิด รู้สึก จินตนาการ เชื่อ เข้าใจ เลือกและปรารถนา เรียนรู้เพื่อที่จะรู้จักตนเองในฐานะมนุษย์ รู้จักเข้าใจตระหนักถึงความจริงของโลก สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา นอกจากการสอนให้รู้จักวิถีหาคำตอบแล้วการเสริมสร้างให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์และตั้งคำถามด้วยมุมมองของตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะ ‘คำถาม’ สำคัญมากกว่าคำตอบ

มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางเลือกที่สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โดยการนำเสนอผ่านชุดนิทรรศการ “เรียงความประเทศไทย” ที่นำเสนอความรู้เชิงบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตความเป็นมาของบ้านเมืองผู้คนและดินแดนที่เป็นประเทศไทยรวมถึงภูมิภาคอาเซียนตั้งแต่สมัยโบราณในยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคสมัยปัจจุบันและเน้นกระบวนการสั่งสมความรู้ด้วยตนเองในการค้นพบคำตอบ ค้นหาคำตอบและได้มาซึ่งความรู้ผ่านเทคนิควิธีการที่หลากหลาย รวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบริบทแวดล้อมโดยตรงเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวตนเอง รู้จักเรียนรู้และเข้าใจถึงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน นำไปสู่การมีชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนในสังคมโลกยุคใหม่

หนังสือคู่มือเรียนรู้มิวเซียมสยาม สำหรับคุณครู ‘ไขความลับสุวรรณภูมิ’ เป็นหนังสือที่สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติได้รวบรวมสาระความรู้เฉพาะประเด็นต่างๆ ในหัวข้อนิทรรศการที่จัดแสดงเรื่องสุวรรณภูมิซึ่งนักวิชาการได้สังเคราะห์และอภิปรายไว้แล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นคู่มือพื้นฐานให้ครูผู้สอนนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเพื่อให้ได้รับประสบการณ์เรียนรู้และประโยชน์สูงสุดจากการทัศนศึกษา ณ มิวเซียมสยาม

งานการศึกษา
ฝ่ายวิชาการ
สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

“ทุกท่าย กันก่อน”

ยินดีต้อนรับสู่มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

มิวเซียมสยาม เป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งแรกที่ก่อตั้งขึ้นโดยสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) เพื่อเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้ที่รื่นรมย์ เน้นการสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ในการชมพิพิธภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้และสร้างสรรค์ภูมิปัญญา และช่วยยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ให้กับประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยเกี่ยวกับการสร้างสำนึกในการรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อนบ้านและรู้จักโลก รวมถึงการสร้างแนวคิดและภาพลักษณ์ใหม่ของ ‘พิพิธภัณฑ์’ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น

เรียนรู้ ดูสนุก ในแบบมิวเซียมสยาม

- จับต้องได้ เล่นเพลิน Plearn (play + learn) เป็นรูปแบบนิทรรศการของมิวเซียมสยามที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับผู้ชมเพื่อให้เกิดการสื่อสารความรู้ และเสริมให้ผู้ชมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ผ่านทักษะสัมผัสต่างๆด้วยตนเอง
- การจัดนิทรรศการที่เน้นจุดประกายความอยากรู้และเกิดการตั้งคำถาม กระตุกต่อมความคิดให้สืบค้นหาความรู้ด้วยตนเองต่อไป
- การใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Story Telling) โดยใช้ตัวละครเล่าเรื่องราวในอดีตถึงปัจจุบันของผู้คนและดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทย เพื่อให้ผู้ชมติดตามเรื่องราว

รู้จักกันยิ่งขึ้น

สถาบันพิพิธภัณฑการการเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 เพื่อกำกับดูแลการจัดตั้งพิพิธภัณฑการการเรียนรู้แนวใหม่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้ และสร้างสรรค์ภูมิปัญญา พร้อมสนับสนุนและร่วมมือเป็นเครือข่ายกับพิพิธภัณฑอื่นทั่วประเทศ เพื่อร่วมสร้างมาตรฐานกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการพิพิธภัณฑให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ด้านพิพิธภัณฑวิทยาที่เหมาะสมแก่สังคมไทย โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียน นักศึกษานักวิจัยและประชาชนทั่วไป

‘คนกบแดง’ สัญลักษณ์ของสถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ

คนกบแดง หรือรูปคนทำท่าเป็นกบ เป็นตราสัญลักษณ์ของสถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ ซึ่งสะท้อนสายสัมพันธ์และวัฒนธรรมความเชื่อที่มีร่วมกันของผู้คนในดินแดนอุษาคเนย์มาแต่ครั้งอดีต โดยเชื่อกันว่ากบเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์นำฝนและความชุ่มชื้นมาสู่ผืนดินก่อเกิดความอุดมสมบูรณ์ จึงมีการเคารพบูชากบทั่วไปในดินแดนแถบนี้ ดังเห็นได้จากลวดลายบนกลองมโหระทึกที่ใช้ประโคนตีในพิธีกรรมขอฝน และภาพเขียนสีบนผนังถ้ำสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นรูปคนเต้นท่ากบ

พื้นที่แห่งการเรียนรู้

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติและมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ ตั้งอยู่ในพื้นที่กระทรวงพาณิชย์ (เดิม) บริเวณท่าเตียน ข้างวัดโพธิ์ ถนนสนามไชย ภายในพื้นที่ประกอบด้วยอาคารหลัก 3 อาคาร คือ

อาคารนิทรรศการถาวร หรืออาคารพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ซึ่งเดิมเป็นอาคารสำนักปลัดกระทรวงพาณิชย์ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิกที่สถาบันฯ ได้อนุรักษ์และพัฒนาเพื่อจัดแสดงนิทรรศการถาวร เรื่อง ‘เรียงความประเทศไทย’ พร้อมด้วยร้านค้าพิพิธภัณฑ์ คิดเป็นพื้นที่รวมกว่า 3,000 ตารางเมตร

อาคารนิทรรศการชั่วคราวและกิจกรรมพิเศษ รวมถึงร้านอาหารและเครื่องดื่มจะเป็นพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียนซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนหัวข้อการจัดแสดงให้ผู้ชมได้ตื่นตาตื่นใจ สนุกไปกับการเรียนรู้ประเด็นใหม่ๆ ทางประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์และภูมิปัญญา

อาคารสำนักงานพิพิธภัณฑ์ ประกอบด้วยพื้นที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างรื่นรมย์อีกมากมาย อาทิ คลังความรู้ (Knowledge Centre) ห้องคลังโบราณวัตถุและห้องปฏิบัติการ (Collection Storage and Laboratory) และห้องประชุม นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ มาไว้ในที่เดียว พร้อมจัดสัมมนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสะท้อนพันธกิจของสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติในฐานะองค์กรรวบรวมความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

เข้าชมมิวเซียมสยาม

เวลาให้บริการ:	อังคาร – อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 10.00 – 18.00 นาฬิกา ปิด วันจันทร์ วันสงกรานต์ วันสิ้นปีและวันปีใหม่
ติดต่อสอบถาม:	สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ เลขที่ 4 ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทรศัพท์:	02-225-2777 ต่อ 406,415 (งานการศึกษา), 410 (จองการเข้าชม)
โทรสาร:	02-225-1881-2
เว็บไซต์:	www.ndmi.or.th
การจอดรถ:	มีพื้นที่จอดรถจำกัด รองรับเฉพาะรถยนต์ขนาดเล็ก (สี่ล้อ – หกล้อ) ช่วงเช้า รถบัสขนาดใหญ่สามารถจอดได้ริมถนนมหาราช (ฝั่ง รร.ราชินี)

คำแนะนำสำหรับโรงเรียน

มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ให้บริการนำชมนิทรรศการสำหรับกลุ่มนักเรียน วันละ 2 รอบ (เช้า – บ่าย) กำหนดจำนวนผู้ชมรอบละ 100 คน

1) โรงเรียนพานักเรียนมาชมเป็นหมู่คณะ กรุณาส่งจดหมายแจ้งความประสงค์ถึงผู้อำนวยการสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์ และต้องได้รับการยืนยันการจองเวลาเข้าชมจากเจ้าหน้าที่

2) การชมเป็นหมู่คณะ ควรแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละไม่เกิน 30 คนและมีคุณครูประจำแต่ละกลุ่ม

3) นิทรรศการ ‘เรียงความประเทศไทย’ มีเนื้อหาสาระค่อนข้างมาก การชมนิทรรศการทั้งหมดอาจใช้เวลานานถึง 1.5 – 3 ชั่วโมง

4) การทานอาหารที่มิวเซียมสยาม สามารถนั่งทานบริเวณสนามและพื้นที่รอบอาคารมิวเซียมสยาม ทั้งนี้ โรงเรียนควรเตรียมถุงใส่ขยะ และควรเก็บให้สะอาดเรียบร้อย

5) โรงเรียนที่ต้องการสำรองโปรแกรมเรียนรู้กับมิวเซียมสยาม หรือวางแผนและออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงสนใจติดต่อขอรับสมุดกิจกรรม/ ใบงาน (worksheet) ของมิวเซียมสยาม สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

งานการศึกษา โทรศัพท์ 02-225-2777 # 406,415

อีเมล: yupaporn@ndmi.or.th

prapatsorn@ndmi.or.th

นิทรรศการ 'เรียงความประเทศไทย'

'เรียงความประเทศไทย' เป็นนิทรรศการถาวรที่เน้นวิธีการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์ โดยดึงลักษณะเด่นของวิถีชีวิต การเมือง วัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของผู้คนในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทยมาเรียงร้อย 'จากสุวรรณภูมิ สู่มลายูประเทศไทย ถึงประเทศไทย' เพื่อให้ผู้ชมได้ค้นหาคำตอบว่า 'เราคือใคร' และ 'ความเป็นไทยหมายถึงอะไร'

ห้องที่ 1: เบิกโรง (ชั้น 1)

เปิดตัวละครทั้งเจ็ดที่จะพาผู้ชมย้อนกลับไปสู่เรื่องราวอันเป็นต้นกำเนิดจากสุวรรณภูมิ สู่มลายูประเทศไทย ถึงประเทศไทยเพื่อค้นหาคำตอบว่าเราคือไทย และอะไรคือไทยแท้

ห้องที่ 2 : ไทยแท้ (ชั้น 1)

กระตุ้นความอยากรู้ว่าไทยแท้คืออะไร และเป็นอย่างไรจึงเรียกว่าไทยแท้

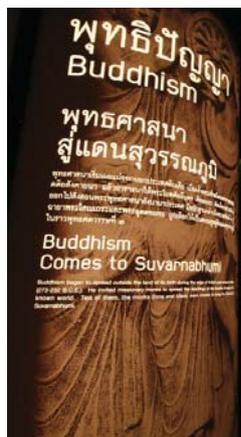

ห้องที่ 3 : เปิดตำนานสุวรรณภูมิ (ชั้น 3)

ย้อนกาลเวลาสู่ยุคสมัยที่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกเรียกขานว่า 'สุวรรณภูมิ' อดีตนับหลายพันปีที่แสดงวิวัฒนาการทางสังคมก่อนจะมาเป็นบรรพบุรุษของคนในปัจจุบัน และเรื่องเล่าจากหลุมฝังศพที่ไขปริศนาอารยธรรมความเจริญของมนุษย์ ในช่วงสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ห้องที่ 4 : สุวรรณภูมิ (ชั้น 3)

ทำความรู้จักกับสุวรรณภูมิ ดินแดนแห่งความมั่งคั่งผ่านผู้คน การเกษตร การค้า การสร้างเมือง เทคโนโลยีแห่งโลหะ และความเชื่อ (ผี-พราหมณ์-พุทธ) ซึ่งทำให้รู้ว่าสุวรรณภูมิเป็นรากเหง้าของประเทศไทย

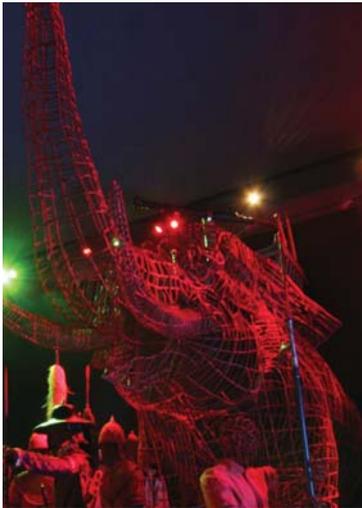
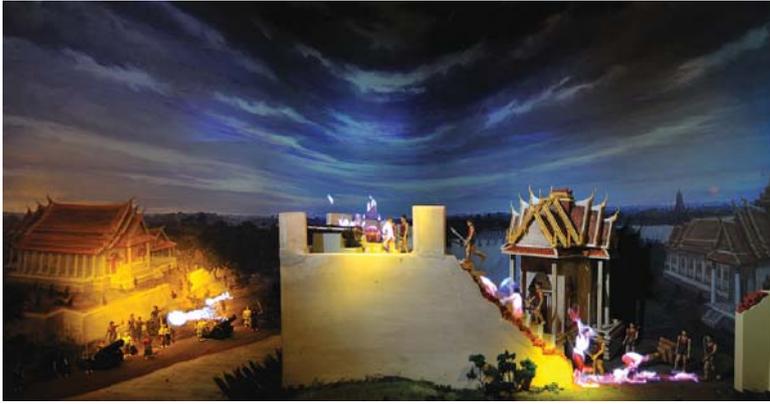
ห้องที่ 5 : พุทธปัญญา (ชั้น 3)

สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนา อันมีคาถา 'เอ ธมมา' (สิ่งทั้งหลายมีเหตุเป็นแดนเกิด) เป็นหัวใจสำคัญ และเป็นคาถายอดนิยมแห่งสุวรรณภูมิ มูลเหตุแห่งความใจกว้างและสันติ

ห้องที่ 6 : กำเนิดสยามประเทศ (ชั้น 3)
 ด้วยเทคนิคที่หลากหลายแสดงให้เห็น
 การก่อตัวขึ้นเป็นนครรัฐของแว่นแคว้น
 ต่างๆ รวมทั้งเรื่องตำนานท้าวอุ๋ทอง
 วีรบุรุษผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยาที่มี
 หลากหลายเรื่องเล่าซึ่งสะท้อนการ
 ผสมผสานทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

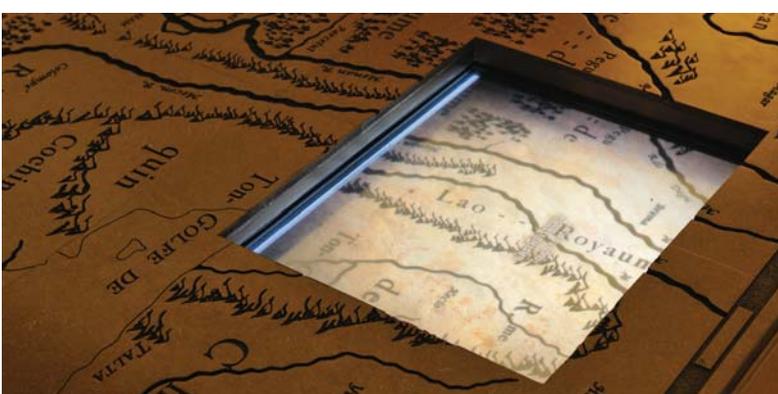
ห้องที่ 7 : สยามประเทศ (ชั้น 3)
 กรุงศรีอยุธยา นครรัฐมั่งคั่งที่อุดม
 ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและตั้งอยู่
 ในทำเลที่เหมาะสมแก่การเป็นศูนย์กลาง
 การค้าทางทะเลของภูมิภาค
 สร้างปึกแผ่นความแข็งแกร่งให้
 อาณาจักรสามารถขยายอำนาจ
 การเมืองอย่างกว้างไกล และการ
 ติดต่อค้าขายทำให้เกิดการหลอม
 ทางวัฒนธรรมผสมผสานเชื้อชาติ
 เผ่าพันธุ์เกิดก่อเป็นความเจริญ
 รุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย
 ทั้งการเมือง การทหาร ภาษาและ
 สถาปัตยกรรม

ห้องที่ 8 : สยามยุค (ชั้น 3)
 มวลเหตุสำคัญแห่งสงครามในสมัย
 กรุงศรีอยุธยา นอกจากเพื่อสนอง
 ความต้องการแสดงพลังอำนาจ
 ทางการเมือง ความสามารถทาง
 การทหารของกษัตริย์ในฐานะเจ้า
 แผ่นดินแล้ว การกวาดต้อน ‘คน’
 อันเป็นแรงงานและกำลังรบ รวม
 ถึงการครอบครองสินค้าและ
 ทรัพยากรของรัฐอื่นเป็นผลพลอย
 ได้ที่สำคัญเช่นกัน การสู้รบสะท้อน
 ถึงความรู้และภูมิปัญญาในการ
 วางแผนกลยุทธ์ กลุ่มชาติพันธุ์
 และศิลปกรรมด้วย

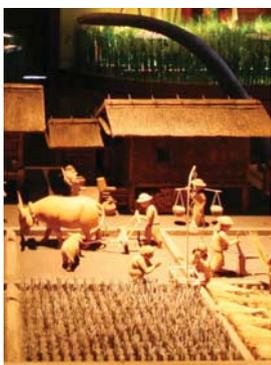
ห้องที่ 9 : แผนที่ความยกยอน
 บนกระดาษ (ชั้น 2)

ผืนดินตามธรรมชาติ ไม่มีเส้นแบ่ง
 ไตมาขวางกั้นผู้คน การแบ่งแยกเขา
 แยกเรา เริ่มขึ้นเมื่อผู้ล่าอาณานิคม
 ต้องการขีดเส้นสร้างพรมแดน
 แผนที่จึงเกิดขึ้นเพื่อแบ่ง ‘เขา’ สร้าง
 ‘เรา’ ตัดแบ่งชุมชน เชื้อชาติ ญาติ
 พี่น้องออกจากกัน แล้วปลูกสำนึก
 ใหม่ภายใต้คำว่า ‘ชาติ’

ห้องที่ 10: กรุงเทพภายใต้ฉาก อยุธยา (ชั้น 2)

เมื่อครั้งสิ้นกรุงศรีอยุธยา ชาวกรุง
เก่าสร้างเมืองขึ้นใหม่บนผืนดิน
'บางกอก' ภายใต้แนวคิดและวัฒนธรรม
ที่สืบทอดกันมา โดยมีคนจากหลาย
เชื้อชาติถูกเกณฑ์แรงงานมาร่วมกัน
สร้าง และลงหลักปักฐานเป็นพลเมือง
กลายเป็นชาวกรุงเทพฯ ในที่สุด

ห้องที่ 11 : ชีวิตนอกกรุงเทพ (ชั้น 2)
แสดงให้เห็นถึงภูมิความรู้ และสติ
ปัญญาอันเฉลียวฉลาดในการคิด
สร้างสรรค์ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้
เครื่องมือทำมาหากิน ของเล่น ความ
เชื่อและพิธีกรรมที่ผูกพันกับวิถีชีวิต
เกษตรกรของชาวสยาม

ห้องที่ 12 : แปลงโฉมสยาม
ประเทศ (ชั้น 2)

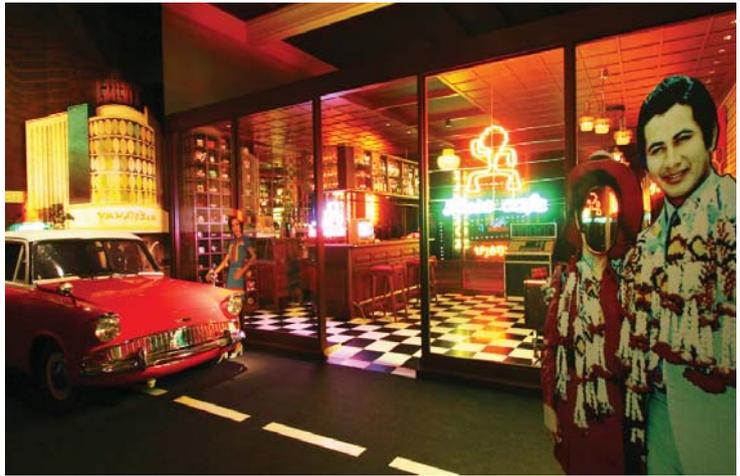
การติดต่อกับโลกตะวันตกทำให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ๆ ในสังคมสยามหลายด้าน การเริ่มสร้างถนนไม่เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการคมนาคมเท่านั้น หากยังเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนที่คุ้นชินกับสายน้ำและความชุ่มชื้น นับจากนี้จะเร่งงล้อแห่งความเปลี่ยนแปลงให้สยามเปลี่ยนโฉมไปตลอดกาล

ห้องที่ 13 : กำเนิดประเทศไทย (ชั้น 2)
จากสยามทำไมกลายเป็นไทย ห้องนี้จะกระตุ้นให้เกิดการค้นหาคำตอบว่า 'วันเกิดประเทศไทยคือวันที่เท่าไร' และ 'กรมโฆษณาการเกี่ยวข้องอย่างไร'

ห้องที่ 14 : สีสันตะวันตก (ชั้น 2)

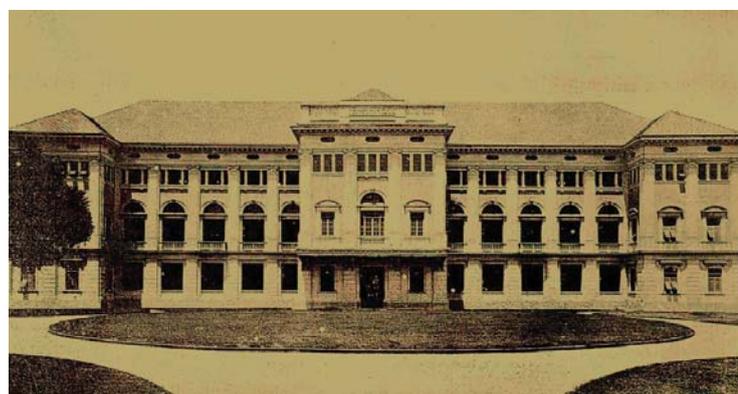
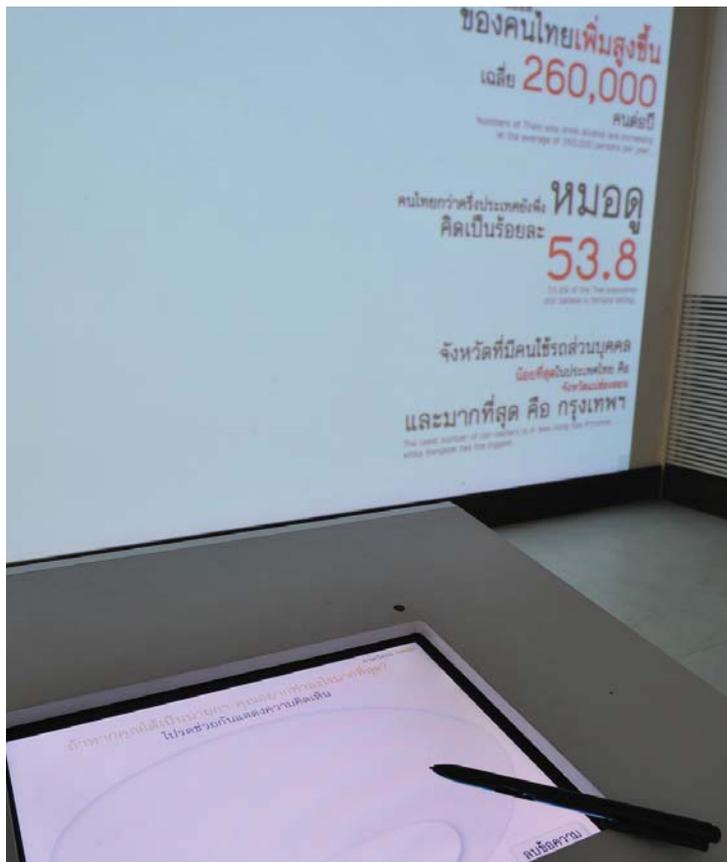
แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์โลกใหม่ที่
เกิดขึ้นอย่างมีชีวิตชีวา ภายหลังจาก
ความบอบช้ำจากสงครามโลกครั้งที่ 2
ในทศวรรษ 1940 เศรษฐกิจที่กำลัง
รุ่งเรือง ผู้คนยิ้มแย้มแจ่มใส เสียง
เพลงแห่งความหวังและสนุกสนาน
กล่อมให้ผู้คนลืมความเจ็บปวดจาก
สงครามไปได้หมดสิ้นและประเทศไทย
ก็ทยอย 'ดอลลาร์' จากการเปิดรับวัฒนธรรม
อเมริกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน

ห้องที่ 15 : เมืองไทยวันนี้ (ชั้น 2)

ผ่านกาลเวลามากกว่า 3,000 ปี มีสิ่งใด
บ้างที่ยังคงสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจน
กลายเป็นลักษณะเฉพาะหรือ 'ดีเอ็นเอ'
ของความเป็นไทย มีสิ่งดี ๆ อะไรบ้างที่
ยังคงอยู่กับเรา และสิ่งใดบ้างที่หล่น
หายไปกับกาลเวลาอย่างน่าเสียดาย
ภาวะอันสับสนของคนรุ่นปัจจุบัน
อาจเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจใน
ตัวตนที่แท้จริงของความเป็นไทย
'ความเป็นไทยที่มีพื้นฐานตั้งอยู่บน
ความหลากหลาย และการรู้จักเลือก
รับปรับใช้ ผสมผสานสิ่งดีงามจน
กลายเป็นเอกลักษณ์ของเรา'

ห้องที่ 16: มองไปข้างหน้า (ชั้น 2)
 วันพรุ่งนี้ของประเทศไทยจะเป็นเช่นไร
 คนรุ่นปัจจุบันเท่านั้นที่จะให้คำตอบได้
 เพราะอนาคตไม่ได้อยู่ไกลจนเกินเอื้อม
 ‘หากทำวันนี้ให้มีคุณค่า ทั้งอดีตและ
 วันข้างหน้าจักงดงาม’

ห้องที่ 17 : ดึกเก่าเล่าเรื่อง (ชั้น 1)
 ก่อนจะมาเป็นที่ตั้งอาคารนิทรรศการ
 ของมิวเซียมสยามในวันนี้ พื้นที่
 แห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่บนเกาะ
 รัตนโกสินทร์ เมืองมรดกที่มีชีวิตของ
 ไทย (The City of Living Heritage)
 และการขุดค้นทางโบราณคดีเผยให้
 เห็นพัฒนาการของพื้นที่ซึ่งในอดีตที่
 เคยเป็นรากฐานของวังเจ้านายสมัย
 รัชกาลที่ 3 ถึงต้นรัชกาลที่ 6 การค้นหา
 อดีตของพื้นที่แห่งนี้ยังไม่สิ้นสุดเพื่อ
 เปิดโอกาสให้เยาวชนมาเรียนรู้และ
 สวมบทบาท ‘นักโบราณคดีสมัครเล่น’

เปิดตำนาน สุวรรณภูมิ

ตำนานแผ่นดินทอง

เมื่อประมาณ 2,000 ปีก่อน บันทึกของชาวอินเดีย ชาวจีน และชาวตะวันตก ได้กล่าวถึงดินแดนทางตะวันออกเฉียงของอินเดียที่มีความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ ควรที่นักเดินทางจะไปสัมผัสแสงโชควเวลาผ่านไป ดินแดนแห่งนี้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นในนาม สุวรรณภูมิ, สุวรรณทวีป, จินหลิน, ไครเสเคอร์โคโนสส ซึ่งล้วนมีความหมายตรงกันว่า “แผ่นดินทอง”

ย้อนรอยสุวรรณภูมิ

ในเอกสารโบราณทั้งของอินเดีย จีน และยุโรป “สุวรรณภูมิ” เป็นชื่อที่ปรากฏว่าดินแดนเก่าแก่ เป็นดินแดนที่บรรดาพ่อค้านิยมแล่นเรือไปค้าขายเพราะอุดมไปด้วยทรัพยากรต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นชื่อดินแดนที่พระเจ้าอโศกส่งสมณะทูตสององค์ คือ พระโสณะและพระอุตตระไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่เอกสารเหล่านั้นต่างไม่ได้ระบุชัดหรือเจาะจงลงไปว่าสุวรรณภูมิตั้งอยู่ที่ใด บอแต่เพียงว่าเป็นบ้านเมืองที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงของประเทศอินเดียเท่านั้น ทำให้หมุนักโบราณคดีและนักวิชาการต่างค้นคว้าหาที่ตั้งของดินแดนแห่งนี้มานานแล้ว และมีข้อเสนอหลากหลายว่าที่ตั้งของสุวรรณภูมิน่าจะเป็นดินแดนที่อยู่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเสนอว่ามีอยู่ 2 แห่ง คือ ประเทศพม่า (เมียนมาร์ในปัจจุบัน) และประเทศไทย

ในประเทศพม่าอ้างจากศิลาจารึกกัลยาณี และคัมภีร์ศาสนวงศ์ที่ระบุว่า สุวรรณภูมิตั้งอยู่ในพม่า ตอนใต้ แต่ระบุตำแหน่งไว้หลายเมือง เช่น เมืองสะเทิม เมืองพะโคหรือหงสาวดี เมืองเมาะละหม่าง ส่วนในประเทศไทยเริ่มต้นจากพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 4 ที่ระบุว่าสถูปเก่าแก่ที่พระองค์ทรงพบขณะไปธุดงค์ที่ เมืองนครชัยศรีนั้นเป็นของโบราณที่สร้างไว้เป็นแห่งแรกที่พระพุทธศาสนาของพระเจ้าอโศกเผยแผ่มาถึง สุวรรณภูมิ

ต่อมาสมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุกาฬ ทรงนิพนธ์เพิ่มเติมว่า สุวรรณภูมิอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำ เจ้าพระยา และมีเมืองนครปฐมโบราณเป็นเมืองสำคัญ ทางศาสนา โดยโยงเข้ากับเรื่องพระเจ้าอโศกส่งพระภิกษุ เข้ามาเริ่มเผยแผ่ที่สุวรรณภูมิเป็นแห่งแรก และมี พระปฐมเจดีย์เป็นหลักฐานสำคัญจนกระทั่งในช่วงหลัง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา มีการค้นพบหลักฐานทาง โบราณคดีและประวัติศาสตร์กว้างขวางขึ้นจากเดิมทำให้ แนวความคิดในเรื่องที่ตั้งของสุวรรณภูมิเริ่มเปลี่ยนแปลง โดยมีนักวิชาการหลายท่านเสนอไว้หลายทาง เช่น สุวรรณภูมิอยู่ที่เมืองอู่ทอง บางท่านเสนอว่าทั้ง เมืองอู่ทองและนครปฐมต่างก็เป็นสุวรรณภูมิ แต่เมือง อู่ทองเป็นเมืองสำคัญทางการเมืองการปกครอง ส่วน เมืองนครปฐมเป็นเมืองสำคัญทางศาสนา โดยอาจ สร้างเจดีย์แห่งแรกที่พระปฐมเจดีย์ก็ได้

นอกจากนี้ก็มีบางท่านที่เสนอว่าบริเวณที่เป็นตำแหน่งสำคัญของสุวรรณภูมิน่าจะอยู่บริเวณลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง ซึ่งต่อมามีเมืองอู่ทองเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักฐานจำนวนมากที่ได้จากการขุดค้นเป็นสิ่งยืนยัน ส่วนเมืองนครปฐมนั้นควรจะเป็นเมืองศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรมแบบทวารวดี เพราะหลักฐานที่พบมีอายุน้อยกว่าที่พบในเมืองอู่ทอง

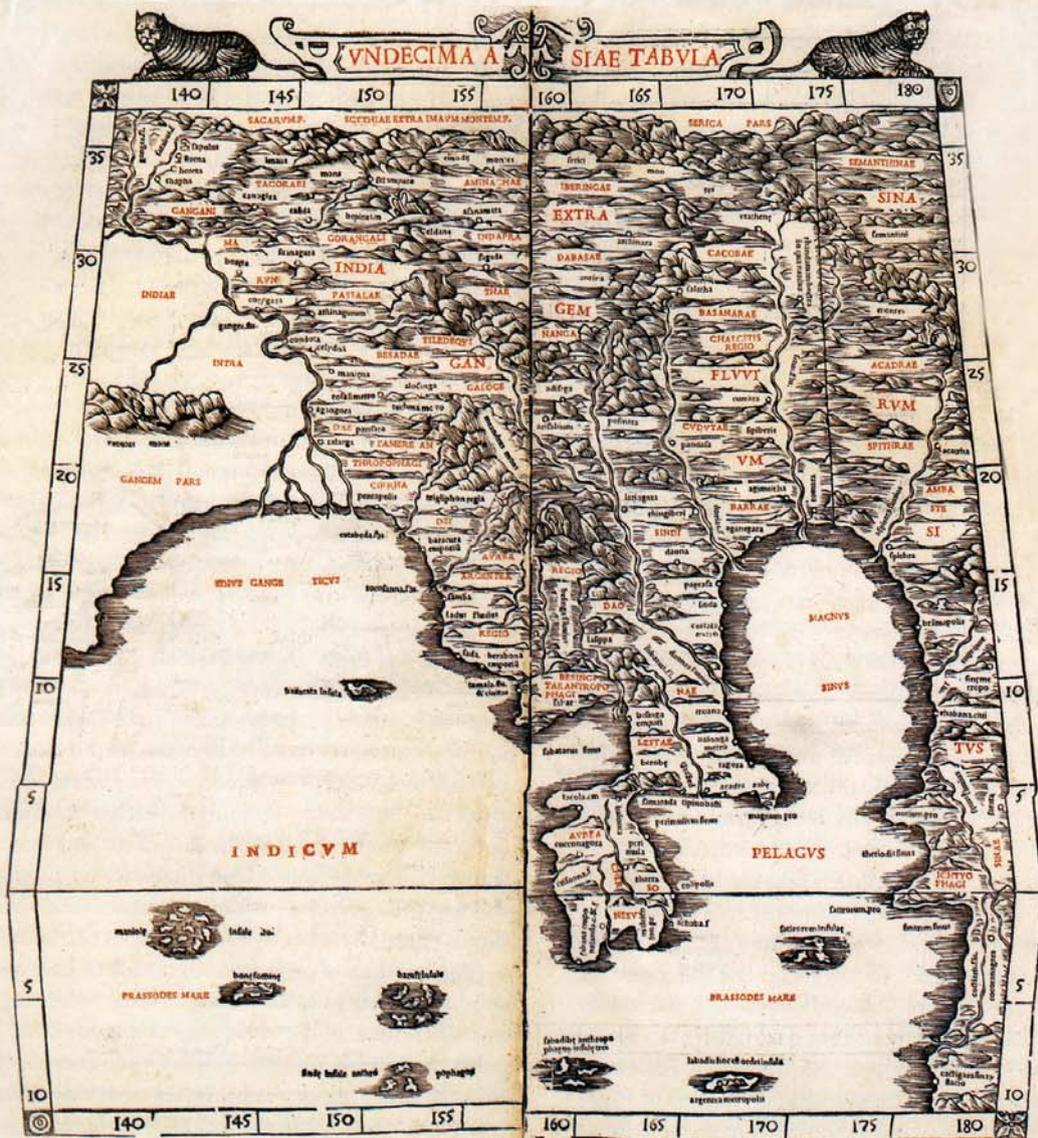
ขณะเดียวกันการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านดอนตาเพชร อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงปี พ.ศ. 2518-2519 ได้หลักฐานสำคัญที่ยืนยันว่าบริเวณนี้มีการติดต่อกับอินเดียก่อนที่อื่นๆ ร่วมสมัยกับพระเจ้าอโศก และหากนำไปเชื่อมต่อกับเรื่องราวการส่งพระสมณทูตโสณะและอุตตระของพระเจ้าอโศกมาสั่งสอนพระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิดังที่กล่าวถึงในตำนานมหาวงศ์ของลังกาแล้วบริเวณนี้น่าจะเป็นสถานที่ที่สมณทูตของพระเจ้าอโศกมาขึ้นบกและเผยแพร่พระพุทธศาสนา การค้นพบหลักฐานเหล่านี้จึงช่วยสนับสนุนในประเด็นที่ว่าศูนย์กลางของสุวรรณภูมินั้นน่าจะอยู่ในประเทศไทยโดยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานทางโบราณคดีและพัฒนาการของชุมชนซึ่งมีอยู่อย่างหนาแน่นในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง-ท่าจีนตามที่กล่าวมา จึงเป็นไปได้ว่าศูนย์กลางที่สำคัญของสุวรรณภูมิน่าจะอยู่ในบริเวณนี้ แต่ในยุคเดียวกันก็มีเมืองโบราณในประเทศเมียนมาร์ปัจจุบัน เมืองเปงกาลัยในมาเลเซีย เมืองตารูมาในอินโดนีเซีย เมืองวยาธปุระ ในกัมพูชาและเมืองออกแก้วในเวียดนาม เมืองโบราณเหล่านี้ล้วนปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีในยุคสุวรรณภูมิเหมือนกัน

อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีการค้นคว้าทั้งทางด้านเอกสารและทางด้านโบราณคดีของนักวิชาการรุ่นใหม่ซึ่งเสนอว่า สุวรรณภูมิเป็นชื่อเรียกรวมๆที่พวกพ่อค้าต่างๆ รวมถึงชาวอินเดียโบราณใช้เรียกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด ไม่ได้หมายถึงที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะ แต่อาจแบ่งศูนย์กลางของสุวรรณภูมิออกเป็นด้านการค้าและด้านพุทธศาสนา

สุวรรณภูมิ อยู่ที่ไหนกันแน่?

เป็นไปได้ว่า สุวรรณภูมิ ในบันทึกนักเดินทาง มิได้หมายถึงอาณาจักรหรือเมืองใดเมืองหนึ่งแต่เป็นการกล่าวรวมๆ ถึงดินแดนแห่งความเจริญมั่งคั่งในภูมิภาค “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ทำนองเดียวกับการที่เราเรียกดินแดนทางตะวันตกว่า “ยุโรป” โดยไม่ได้เจาะจงถึงประเทศใดประเทศหนึ่ง

แผนที่อุษาคเนย์ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
เมื่อ พ.ศ.2021 โดยช่างวาดภาพชาวอิตาลี

สุวรรณภูมิคือแผ่นดินทอง ที่มีทองจริงหรือ?

ดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งเชื่อกันว่าในปัจจุบันหมายถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออุษาคเนย์ ด้วยอาณาบริเวณที่ครอบคลุมทั้งส่วนที่เป็นผืนแผ่นดินใหญ่ (Mainland) ผืนแผ่นดินที่เป็นคาบสมุทร (peninsula) ได้แก่ คาบสมุทรพม่า คาบสมุทรอินโดจีน และคาบสมุทรมาลายู อันเปรียบเสมือนกำแพงหรือแนวเส้นที่แบ่งแยกสองมหาสมุทรใหญ่คืออินเดียและแปซิฟิกออกจากกัน โดยมีช่องแคบมะละกาและซุนดาเป็นจุดเชื่อม และดินแดนที่เป็นเกาะ (Islands) ซึ่งดินแดนทั้งหมดอยู่ในบริเวณที่ใกล้เส้นศูนย์สูตรที่มีภูมิอากาศร้อนชื้นตลอดทั้งปี จึงทำให้ภูมิประเทศแถบนี้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างมากทั้งจากทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแร่ธาตุพืชและสัตว์ต่างๆ ที่มีความหลากหลายสูงมาก

นับได้ว่าดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติสูง จนทำให้พ่อค้าและนักเดินทางที่มาถึงดินแดนแถบนี้ถึงกับอุปมาว่าเป็นแดนทองหรือ “สุวรรณภูมิ” ก็อาจเป็นไปได้ เนื่องจากเป็นแหล่งวัตถุดิบที่ใช้ผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ใน การดำรงชีพของมนุษย์ เช่น เหล็ก ทองแดง ทองคำ เป็นต้น และเป็นแหล่งอาหารโดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์และมีหลากหลายชนิด รวมทั้งยังเป็นแหล่งของป่าและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติทั้งในผืนดินและทะเลที่หาได้ยากในแหล่งอื่น จึงเป็นแหล่งส่งออกสินค้าที่หายากและเป็นของมีค่าราคาแพงที่เป็นที่ต้องการของผู้คนทั่วโลก โดยเฉพาะทองคำและแร่ธาตุอันเป็นที่ต้องการของชาวอินเดียและเครื่องเทศหรือของป่าที่เป็นที่ต้องการของชาวอาหรับและตะวันตก ดินแดนสุวรรณภูมิจึงกลายเป็นดินแดนที่มีพ่อค้าต้องการเข้ามาค้าขายด้วยจำนวนมากตั้งแต่ยุคโบราณ

ทรัพยากรธรรมชาติของสุวรรณภูมิที่มีอยู่มากมายหลากหลายและเป็นที่ต้องการของพ่อค้าและนักแสวงโชคจากดินแดนอื่น มีดังนี้

1. ผลผลิตที่มาจากป่า แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทพืชพรรณและสิ่งที่เกิดจากพืช ได้แก่ จำพวกไม้ซึ่งแบ่งออกเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้สัก ตะเคียน แดง รัง ประดู่ เป็นต้น ไม้เนื้อหอม เช่น กฤษณา จันทน์หอม การบูร ผาง และไม้ใช้เป็นสีย้อมคือฝาง คราม เป็นต้น จำพวกเครื่องเทศและสมุนไพร ได้แก่ กระวาน กานพลู น้ำตาล พริกไทย เป็นต้น และสุดท้ายคือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากไม้ เช่น ชัน ยาง ครั่ง เป็นต้น

ประเภทที่เกิดจากสัตว์ ได้แก่ อวัยวะของสัตว์ เช่น นอแรด งาช้าง หนังสัตว์ (กวาง ควาย) เขาสัตว์ กระดุกสัตว์ ขนนก ขนเม่น เป็นต้น และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น น้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง

กลั่นจากสัตว์สำหรับทำน้ำหอม อาทิ ชะมดเชียง ชะมดเข็ด เป็นต้น

2. ผลผลิตจากทะเล เนื่องจากดินแดนแถบสุวรรณภูมิอยู่ในเป็นเขตทะเลน้ำอุ่นและมีอ่าวตลอดจนป่าชายเลนกว้างขวางจึงมีทรัพยากรที่หลากหลายและหายากอยู่มาก ได้แก่ กระจดองเต่า กระจดองกระ ไข่มุก เปลือกหอย ปะการัง กระดุกปลา ปลาแห้ง ปลิง สหรัยเกลือ เป็นต้น นอกจากนี้สินค้าที่เอาไปบริโภคแล้วของหายากจากทะเลจะนำไปทำเครื่องประดับและสินค้าฟุ่มเฟือยสำหรับชนชั้นสูงของดินแดนอื่นๆ

3. แร่ธาตุและอัญมณีต่างๆ จำพวกโลหะธาตุที่นำไปใช้ทำเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น เหล็ก ทองแดง ดีบุก ตะกั่ว พลวง และเงิน เป็นต้น และจำพวกแร่ธาตุและอัญมณีที่นำไปทำเครื่องประดับมีค่า เช่น ทองคำ เพชร พลอยหยก หินสี หินมีค่า และอัญมณีอื่นๆ เป็นต้น

โดยเฉพาะทองคำอันเชื่อว่าเป็นที่มาของชื่อดินแดนแถบนี้ว่า “สุวรรณภูมิ” เพราะเชื่อว่ามีทองคำอยู่ในดินแดนแถบนี้มากจนชาวอินเดียได้พยายามเดินเรือมาค้าขายด้วยเพราะต้องการซื้อทองกลับไปนั่นพบว่าในดินแดนเกือบทุกประเทศในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นพม่า ไทย มาเลเซีย ลาว อินโดนีเซีย ต่างก็มีแร่ทองคำในพื้นที่จนสามารถทำเหมืองทองง่ายๆ ด้วยการไปร่อนหาตามแม่น้ำ ลำคลองสายต่างๆ ในแถบนี้ก็มีอยู่เช่นกัน

การค้าขายสินค้าที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้มักจะขายในรูปของวัตถุดิบที่เก็บหาจากแหล่งธรรมชาติโดยตรง โดยยังไม่ได้ผ่านกระบวนการผลิต แปรรูปหรือประกอบเป็นผลิตภัณฑ์แต่อย่างใด ส่วนใหญ่การค้าทางไกลจะมีพ่อค้ามารับซื้อวัตถุดิบเหล่านี้ถึงที่แถบที่เป็นท่าเรือชายฝั่งของสุวรรณภูมิ ส่วนการเดินทางเรือค้าขายในดินแดนสุวรรณภูมิก็มีการค้าขายแลกเปลี่ยนชายฝั่งทะเล และในแม่น้ำ

สายสำคัญและบางครั้งยังได้ทำหน้าที่เป็นจุดผ่านของสินค้าระหว่างตะวันออกในมหาสมุทรแปซิฟิกและทางตะวันตกคือมหาสมุทรอินเดียอีกด้วย

สุวรรณภูมิเป็นแผ่นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลกด้วยสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้มีผลผลิตจากธรรมชาติมากมายที่ชาวโลกต้องการ ที่นี้มีป่าไม้ อุดมสมบูรณ์ ทั้งพืชพันธุ์และสัตว์ป่า ให้เสาะหา มาบริโภคหรือเป็นสินค้าที่มีค่าประดุจทองคำ สภาพแดดฝน ดินดำน้ำชุ่ม ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเกินพอ สามารถนำไปแลกสินค้าที่มีมูลค่ายิ่งกว่าทองคำ

แน่นอนที่นี้มีทองคำจริงๆ กับแร่ธาตุมีค่าอื่นๆ เช่น ทองแดง ดีบุก และเหล็ก สมกับชื่อ “แผ่นดินทอง” ความร่ำรวยทางทรัพยากรธรรมชาตินี้เองที่ทำให้ชาวโลกต้องเดินทางมาแสวงโชคถึงที่นี่

สุวรรณภูมิในยุคดึกดำบรรพ์

วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตบนดินแดนสุวรรณภูมิในยุคดึกดำบรรพ์มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่ส่วนอื่นๆ บนโลก แบ่งออกได้เป็น 3 ยุค ตามสิ่งที่กำเนิดขึ้นและเป็นผู้ที่ครอบครองในยุคนั้น

1) ยุคพาลีโอโซอิก (ราว 570-245 ล้านปีก่อน) เป็นยุคที่พืชและสัตว์เริ่มมีวิวัฒนาการสูง เนื่องจากอากาศเริ่มอบอุ่นขึ้นทำให้สิ่งมีชีวิตเติบโตเร็ว โดยวิวัฒนาการมาจากสัตว์เซลล์เดียวในทะเล สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ในยุคนี้ได้แก่ จำพวกหอย แมงกะพรุน ปลาไตรโลไบต์ (Trilobite) แมลงปอยักษ์ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และพืชจำพวกเฟิร์น

2) ยุคมีโซโซอิก (245-65 ล้านปีก่อน) หรือยุคไดโนเสาร์ นับเป็นสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ที่มีขนาดใหญ่ มีการค้นพบซากฟอสซิลของไดโนเสาร์หลายพันธุ์ จระเข้และปลาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ นครราชสีมา และตอนใต้ของประเทศลาว นอกจากนี้ยังพบซากชีวิตดึกดำบรรพ์หลายชนิด ได้แก่ เต่าโบราณ ช้าง อูรังอุตัง ในเขตพื้นที่ภาคเหนือบริเวณจังหวัดพะเยา ลำปาง และลำพูน

3) ยุคซีโนโซอิก (5ล้านปีก่อน) หรือยุคของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เกิดขึ้นหลังจากไดโนเสาร์สูญพันธุ์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมและนกมีวิวัฒนาการมากขึ้น เกิดสัตว์ใหญ่มากมายหลายชนิด ทั้งบรรพบุรุษของแรดและช้าง มนุษย์ได้กำเนิดขึ้นในยุคนี้โดยมีวิวัฒนาการมาจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Primate) ประเภทลิงไม่มีหาง (Ape) มีการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่พัฒนาเป็นมนุษย์ปัจจุบันในที่สุด

จ้าวพิภพโลกล้านปีก่อนเป็นสุวรรณภูมิ

ผู้ยิ่งใหญ่ลำดับต้นๆ ที่ครอบครองสุวรรณภูมิ คือ ไดโนเสาร์ สัตว์สี่ก้ามเมื่อ 130 ล้านปีก่อน มีร่องรอยหลักฐานมากมาย โดยเฉพาะทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยปัจจุบัน

เมื่อไดโนเสาร์นักล่าสูญพันธุ์ไป สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมได้ครอบครองดินแดนแห่งนี้ ต่อมา โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่อย่าง ‘ซาง’ ซึ่งอยู่ที่นี้มาไม่ต่ำกว่า 20 ล้านปีก่อน และจ้าวพิภพรุ่นสุดท้ายคือ มนุษย์ เราพบชิ้นส่วนกะโหลก โฮโม อีเรคตัส (Homo erectus) ซึ่งมีวิวัฒนาการยืนตัวตรงแล้วที่อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีอายุเก่าแก่พอๆ กับมนุษย์ชวา และมนุษย์ปักกิ่ง คือประมาณ 500,000 ปี

มนุษย์รุ่นต่อมาคือ โฮโม ซาเปียนส์ ซาเปียนส์ (Homo sapien sapien) พบหลักฐานในเพิงผาที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และในถ้ำที่จังหวัดกระบี่ มีอายุประมาณ 37,000 ปี

ไดโนเสาร์หายไปไหน?

ไดโนเสาร์หายสาบสูญไปเมื่อประมาณ 65 ล้านปีก่อน นักวิทยาศาสตร์หลายท่านได้นำเสนอทฤษฎีต่างๆ กัน มากมายถึงสาเหตุที่ทำให้ไดโนเสาร์สูญพันธุ์ ได้แก่ ทฤษฎีอุณหภูมิลูกโลกเปลี่ยน กล่าวหาว่าเพราะอุณหภูมิของโลกลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว ไดโนเสาร์ไม่สามารถปรับตัวให้เคยชินกับความหนาวเย็นฉับพลันได้

ทฤษฎีอาหารขาดแคลน สันนิษฐานว่าไดโนเสาร์มีขนาดใหญ่ขึ้น ทำให้อาหารที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ทฤษฎีอุกกาบาตพุ่งชนโลก เชื่อว่าเมื่อ 65 ล้านปีก่อนมีอุกกาบาตขนาดมหึมาพุ่งเข้าชนโลก มีหลักฐานอ้างอิงข้อมูลการสำรวจพบแร่ชนิดหนึ่งที่มีมากในอุกกาบาตซึ่งพบในชั้นดินเป็นจำนวนมากของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1978 การพุ่งชนครั้งนี้นั้นรุนแรงมากจนก่อให้เกิดภูเขาไฟระเบิดและแผ่นดินไหวทำให้เกิดฝุ่นละอองและก๊าซจำนวนมากกระจายลอยอยู่ในชั้นบรรยากาศ บดบังแสงอาทิตย์เป็นเวลานานส่งผลให้พืชสังเคราะห์แสงไม่ได้ทำให้ไดโนเสาร์ขาดแคลนอาหารและล้มตายจนสูญพันธุ์ในที่สุด

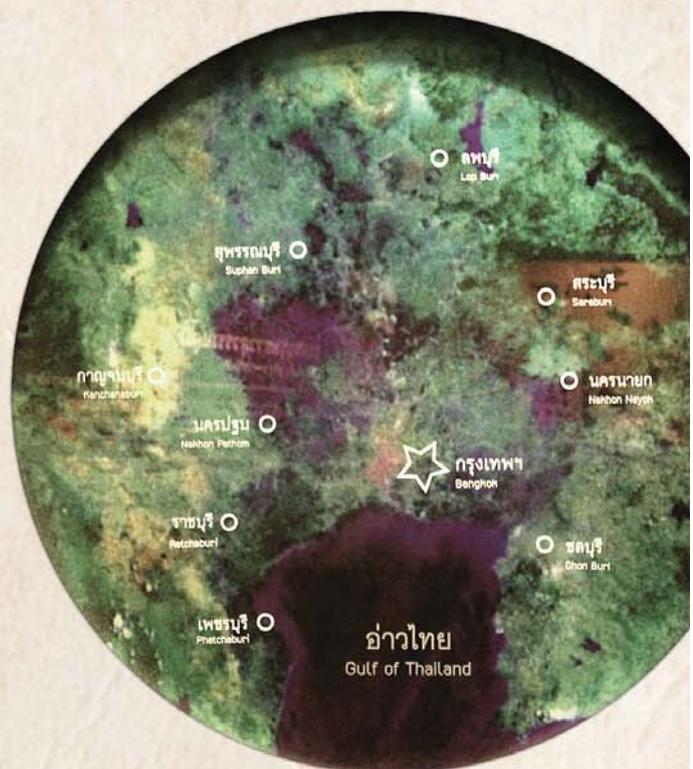

บรรพบุรุษชาวสุวรรณภูมิเป็น คนพื้นถิ่น หรือมาจากที่อื่น?

ปัจจุบันยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนสำหรับคำถามคาใจข้อนี้ แต่เรากำลังเข้าใจความจริงเข้าไปทุกที นักโบราณมานุษยวิทยาได้ตั้งข้อสมมติฐานว่า บรรพบุรุษของชาวสุวรรณภูมิ “อาจ” เป็นคนพื้นถิ่นที่มีวิวัฒนาการมาจากโฮโมอีเรคตัส ซึ่งอาศัยอยู่ที่นี้มาช้านานแล้ว หรืออาจเป็นกลุ่มชนสายพันธุ์มองโกลอยด์ (Mongoloid) ที่อพยพมาจากแผ่นดินจีนเมื่อ 3,000 ปีก่อนแล้วเข้าแทนที่ประชากรดั้งเดิมจนเป็นบรรพบุรุษของชาวสุวรรณภูมิในสมัยต่อมาเนื่องจากคนไทยปัจจุบันส่วนใหญ่มีเชื้อสายมองโกลอยด์ การค้นหารากเหง้าของชาวสุวรรณภูมิ ยังคงเป็นปริศนาฝากไว้ให้คนรุ่นหลังศึกษาต่อไป

ไม่มี กรุงเทพฯ ในแผนที่สุวรรณภูมิ?

ไม่ต้องแปลกใจเลยว่าผู้คนเมื่อหลายพันปีก่อนไม่เคยมีใครเหยียบแผ่นดินกรุงเทพฯ เพราะเวลานั้นพื้นที่บริเวณนี้ยังอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลเมื่อราว 5,000 ปีก่อน ขอบอ่าวไทยกินพื้นที่ลึกเข้าไปไกลกว่าจุดที่ตั้งกรุงเทพฯ ราว 100 กิโลเมตรต่อมาตะกอนดินจากแม่น้ำได้ทับถมจนทำให้กรุงเทพฯ กลายเป็นแผ่นดินเมื่อ 1,000 กว่าปีมานี้เอง ด้วยเหตุนี้เมืองสำคัญในยุคสุวรรณภูมินอกจากเมืองชายฝั่งทะเลภาคใต้แล้วยังมีเมืองที่อยู่ลึกเข้าไปถึงสุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม เมืองเหล่านี้คือเมืองชายทะเลในสมัยสุวรรณภูมินั่นเอง

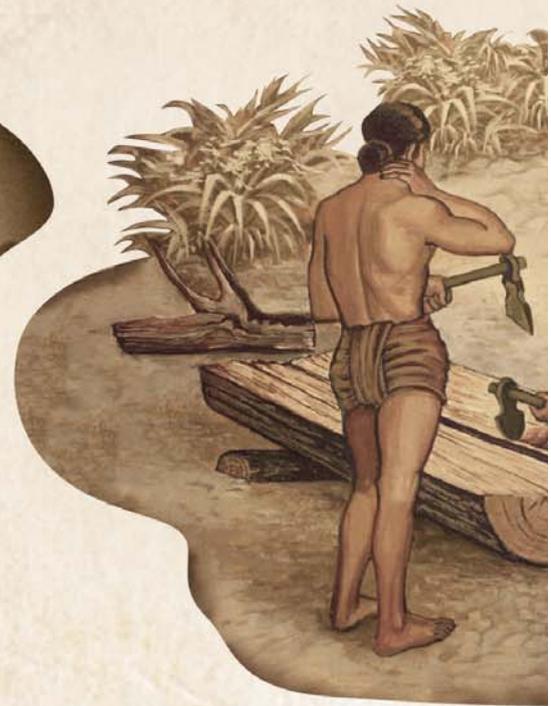
รู้ไหมว่าไฟเปลี่ยนชีวิตมนุษย์

เมื่อประมาณ 1.5 ล้านปีก่อน โฮโม อีเรกตัส เป็นมนุษย์
รุ่นแรกที่ค้นพบวิธีการจุดไฟ การค้นพบไฟทำให้วิวัฒนาการและ
วิถีชีวิตของมนุษย์ในยุคหินเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้มนุษย์
รู้จักประดิษฐ์ภาชนะที่ทำจากดินที่ขึ้นรูปด้วยมือและนำมาเผาไฟทำ
ให้ภาชนะแข็งแรงและสามารถกันน้ำได้ ใช้บรรจุของเหลว ต่อมาทำ
ให้มนุษย์ค้นพบวิธีการใช้ไฟหุงต้มทำอาหารให้สุกมีเนื้ออ่อนนุ่มลง
รสชาติดีและย่อยง่ายขึ้น รวมทั้งยังช่วยฆ่าเชื้อโรคทำให้ปลอดภัยขึ้น
ด้วย ทำให้เปลี่ยนวิธีการกินอาหารของมนุษย์ จากนั้นมนุษย์ค้นพบ
วิธีการที่สามารถควบคุมอุณหภูมิและความร้อนจากไฟได้ จึงได้
คิดค้นวิธีการหลอมและหล่อโลหะ สามารถผลิตเครื่องมือ
เครื่องใช้ต่างๆ จากโลหะสำริดและเหล็กซึ่งแข็งแรง
ทนทานกว่าหินได้สำเร็จ

กำเนิดสุวรรณภูมิ

ตำนานของหลายชาติหลายภาษาได้เล่าขานสืบกันมาถึงความรุ่งเรืองของแผ่นดินทอง
ตั้งแต่ครั้งต้นพุทธกาล พระโสณะ พระอูตตระ มหาเถรผู้เป็นสมณทูตของพระเจ้าอโศกมหาราช
ได้เดินทางมายังสุวรรณภูมิเพื่อเผยแผ่พระศาสนาในพุทธศตวรรษที่ 3 มหาकाพย์รามายณะ
กล่าวถึงสุวรรณทวีปหมายถึงคาบสมุทรทองคำ ในช่วงเวลาเดียวกันวรรณกรรมทางพุทธศาสนา
เช่น พระมหาชนก มิลินทปัญหา และมหานิเทศ กล่าวถึงพ่อค้าที่นิยมมาค้าขายยังดินแดน
ที่มีชื่อว่า สุวรรณภูมิ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 5 เป็นต้นมา หนังสือภูมิศาสตร์ของปโตเลมี
กล่าวถึงโครเสเคอร์โสเนโสส หรือ “เกาะทอง” ติดต่อกับแผ่นดินใหญ่ชื่อ โครเส (แผ่นดินทอง)
ในพุทธศตวรรษที่ 8 จดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์เหลียง ในพุทธศตวรรษที่ 11 กล่าวถึง จินหลิน
หรือ “ดินแดนแห่งทอง” ซึ่งอยู่ห่างจากรัฐฟูนันมาทางตะวันตกประมาณ 2,000 ลี้

บันทึกของนักเดินทางเป็นเพียงหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่ย้อนหลังไปเพียง 2,000 ปี
แต่เรายังมีหลักฐานโบราณวัตถุอีกมากมายที่บ่งบอกว่าสุวรรณภูมิเป็นบ้านเป็นเมืองที่ติดต่อกับ
ค้าขายกับโลกภายนอกมาแล้วไม่ต่ำกว่า 4,000 ปี

วิวัฒนาการ สังคม สู่ยุคสุวรรณภูมิ

เมื่อผู้คนมีจำนวนมากขึ้นก็เริ่มตั้งถิ่นฐานหยุดร่อนเร่หากิน หันมาเรียนรู้วิธีทำการเกษตร ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ผลลัพธ์ที่ตามมาคือการรวมกลุ่มเป็นชุมชนหมู่บ้าน แล้วบางกลุ่มได้ขยายตัวขึ้นจนกลายเป็นเมืองต่างๆ ในสุวรรณภูมิควบคุมไปกับการสั่งสมทางภาษา ประเพณี วิถีชีวิตวัฒนธรรมที่ถือเป็นการจำแนกแยกกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

ขั้นตอนเหล่านี้ใช้เวลายาวนานก่อนที่ดินแดนแห่งนี้จะเลื่องชื่อในฐานะแผ่นดินทอง นักโบราณคดีมีวิธีจัดแบ่งยุคของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ โดยอาศัยวัสดุที่ใช้ทำเครื่องมือเครื่องใช้เป็นหลัก เนื่องจากวิวัฒนาการสังคมแต่ละขั้นตอนเกิดขึ้นได้ด้วยนวัตกรรมเหล่านี้

มนุษย์ยุคหิน สามารถสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้จากวัสดุธรรมชาติแต่มีประสิทธิภาพสูงใช้ประโยชน์ต่างๆ สำหรับทำมาหากิน เช่น มีด ขวาน หอก มนุษย์โบราณยุคนี้อยู่ในสุวรรณภูมิในช่วง 500,000-4,000 ปีก่อน

มนุษย์ยุคโลหะ พัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและมีการสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะรู้จักใช้โลหะผสมระหว่างทองแดงกับดีบุกหรือตะกั่วหรือที่รู้จักกันในนามโลหะ “สำริด” มีวิวัฒนาการอยู่ในช่วง 4,000-2,500 ปีก่อน **มนุษย์ยุคเหล็ก** ถือเป็นยุคก้าวหน้าที่สุดของมนุษย์ยุคโบราณ เนื่องจากสามารถคิดค้นถลุงเหล็กหล่อเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ได้ ตั้งแต่ 2,500-1,500 ปีก่อน

ทำไมต้องทำภาชนะจากดินเผา?

- เทคโนโลยีสุวรรณภูมิ
- 8,000 ปีก่อน เครื่องมือหินขัด
- 6,000 ปีก่อน ภาชนะดินเผา
- 5,000 ปีก่อน ปลุกข้าว
- 3,500 ปีก่อน เครื่องมือสำริด
- 2,500 ปีก่อน เครื่องมือเหล็ก
- 2,000 ปีก่อน ใช้อักษร “พราหมี”

ภาชนะดินเผาเป็น
 วัตถุทางวัฒนธรรม
 ประเภทแรกๆ ที่มนุษย์
 รู้จักนำวัตถุดิบจากธรรมชาติ
 คือ ‘ดิน’ มาดัดแปลงประดิษฐ์
 เป็นสิ่งของเครื่องใช้ และพัฒนา
 ทั้งด้านรูปแบบและเทคนิควิธีการผลิต
 อย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์
 สมัยประวัติศาสตร์และยุคร่วมสมัย ตามลำดับ
 ภาชนะดินเผาจัดเป็นสิ่งของเครื่องใช้สามัญอย่างหนึ่ง
 ที่พบอยู่คู่กับสังคมมนุษย์ทุกแห่ง เทคโนโลยีของการผลิต
 และรูปทรงสัณฐานของภาชนะดินเผาสามารถใช้เป็นคุณลักษณะ
 พื้นฐานสำหรับการจัดแบ่งยุคสมัย รวมทั้งอาจใช้เป็นตัวกำหนด (ร่วมกับเงื่อนไขหรือ
 คุณลักษณะอื่นๆ เพื่อจัดจำแนกกลุ่มวัฒนธรรมขอบเขตทางวัฒนธรรม การติดต่อสื่อสารและ
 การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสมัยหนึ่งไปสู่อีกสมัยหนึ่ง หรือจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง
 ดังนั้น นักวิชาการจึงนิยมนำภาชนะดินเผามาใช้เป็นแหล่งข้อมูลหรือวัตถุหลักฐานประกอบการศึกษา
 เกี่ยวกับลำดับพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม

เรื่องเล่าจากหลุมศพ

อะไรทำให้เรารู้เรื่องราวในอดีตในยุคที่ยังไม่มีหลักฐานลายลักษณ์อักษร? เรา “อ่าน” หลักฐานที่มาจากการค้นพบหรือการขุดค้น ลึกลงไปในผืนดินทุกสิ่งที่เราพบ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งที่อยู่ โครงกระดูก เครื่องประดับ ข้าวของ เครื่องใช้ เศษอาหารหรือแม้แต่อุจจาระพันปี ล้วนเป็น “คำให้การ” ที่เบาแสเรื่องราวในอดีต นับพันปีได้

การ “อ่าน” หลักฐานเหล่านี้เรียกว่า โบราณคดี การสืบค้นเรื่องราวของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นยุคที่ยังไม่มีการจดบันทึกและหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เราต้องศึกษาหลักฐานที่ได้จากการขุดค้นพบจากผืนดินทุกอย่าง เช่น โครงกระดูกมนุษย์ ข้าวของ เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะ เครื่องประดับ เศษอาหาร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนสามารถบอกเล่าเรื่องราวในอดีตย้อนกลับไปได้นับเป็นพันปีได้

ตัวอย่างเช่นการขุดค้นพบศพที่สันนิษฐานว่าเป็นนางพญาแห่งโคกพนมดี สิ่งที่ยังบอกเรื่องราวจากหลุมศพนี้ คือ

- ศพผู้หญิงอายุประมาณ 35 ปี
- หม้อดินเผาจำนวนมากที่พบฝังรวมกับศพมีความแตกต่างจากหลุมศพอื่นๆ ทำให้สันนิษฐานว่าเป็นช่างปั้นหม้อ
- เครื่องประดับลูกปัดเปลือกหอยจำนวนมากว่า 100,000 ชิ้น บ่งบอกฐานะระดับผู้นำของชุมชน แสดงว่าผู้หญิงคนนี้เป็นผู้นำของชุมชน
- เครื่องประดับรูปทรงต่างๆ เป็นของที่ไม่มีในท้องถิ่นแสดงให้เห็นการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนอื่นในการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน
- ถ่านไม้ที่พบในชั้นดินเดียวกับหลุมศพนำมาใช้สำหรับการกำหนดอายุด้วยเรดิโอคาร์บอนทำให้ทราบว่าหลุมศพนี้มีอายุอยู่ประมาณ 4,000 ปี

- หินดูเป็นเครื่องมือทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งน่าจะเป็นของใช้ส่วนตัวของผู้ตาย และมักพบเฉพาะศพของผู้หญิงแสดงให้เห็นว่าเครื่องปั้นดินเผาในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นฝีมือของผู้หญิง
- กระดูกนิ้วมือค่อนข้างแข็งแรงอาจจะเป็นช่างปั้นหม้อ
- เศษอาหารที่พบ พบเกล็ดปลา ก้างปลา บ่งบอกแหล่งอาหารและวิถีชีวิตในการหาอาหาร เพราะได้พบเบ็ดตกปลาทำจากกระดูกสัตว์หลายรูปแบบในบริเวณใกล้เคียง

ปริศนาบรรพชน?

“มนุษย์ลำปาง” สายพันธุ์ โฮโม อีเรคตัส อายุประมาณ 500,000 ปี ?

“มนุษย์ถ้ำกระบี่” สายพันธุ์ โฮโมซาเปียนส์ อายุประมาณ 37,000 ปี ?

มนุษย์ยุคโบราณเหล่านี้ เป็นบรรพบุรุษคนสุวรรณภูมิหรือไม่หรือล้มหายตายจากไปก่อนแล้ว

“มนุษย์ถ้ำหมอเขียว” จังหวัดกระบี่ สายพันธุ์โฮโม ซาเปียนส์ ซาเปียนส์ อายุประมาณ 25,000 ปี เชื้อสายออสเตรเลีย-เมลานีซอียด เป็นบรรพชนคนสุวรรณภูมิหรือไม่ ?

“มนุษย์เมืองกาญจน์” ที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี อายุประมาณ 5,000 ปี เชื้อสายมองโกลอยด์มีโอกาสเป็นบรรพชนคนสุวรรณภูมิหรือไม่?

เพราะคนสุวรรณภูมิที่อาศัยในเขตประเทศไทยปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายมองโกลอยด์ หรือบรรพชนคนสุวรรณภูมิเป็นเชื้อสายมองโกลอยด์ที่เพิ่งอพยพครั้งใหญ่เมื่อ 3,000 ปีก่อน เข้ามาแทนที่ประชากรดั้งเดิมที่เป็นออสเตรเลีย-เมลานีซอียด? ปริศนา “คนไทย” ในสุวรรณภูมิยุคดึกดำบรรพ์จึงยังคงเป็นปริศนาต่อไป

แกะรอย บรรพชน

บรรพบุรุษรุ่นบุกเบิก

ชนพื้นเมืองสุวรรณภูมิในขอบเขตดินแดนสยามดำรงชีวิตอยู่ด้วยการร่อนแร่ ล่าสัตว์ เก็บของป่า จนถึงช่วง 5,000 ปีก่อนก็เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างเด่นชัดด้วยการตั้งถิ่นฐานบ้านช่องเป็นหลักแหล่ง รู้จักทำการเกษตรอย่างง่าย ๆ คือ ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ใช้ภาชนะดินเผา ต่อมาราว 4,000 ปีก่อน ชาวสุวรรณภูมิเริ่มรู้จักพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้จากโลหะผสมที่เรียกว่า “สำริด” มีการสร้างเมืองติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้ากับโลกภายนอกทั้งทางบกและทางทะเล

จนกระทั่งเมื่อ 3,000 ปีก่อน ชาวสุวรรณภูมิเริ่ม “ถลุงเหล็ก” เพื่อทำเครื่องมือเครื่องใช้ บ้านเมืองยุคนี้เติบโตขึ้น บางกลุ่มเริ่มรวมตัวกันเป็นนครรัฐ

สุวรรณภูมิ ชุมชนสหชาติพันธุ์

นักวิชาการจัดแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ตั้งหลักแหล่งในสุวรรณภูมิช่วง 3,000 ปีก่อน โดยใช้ตระกูลภาษาเป็นตัวกำหนดได้ 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มภาษาตระกูลมอญ – เขมร หรือ ออสโตรเอเชียติก พวกที่ใช้ภาษาตระกูลนี้คือ มอญ กูยข่า ขมุ ละว้า ปะหล่อง ซาไก มลาบรี

กลุ่มภาษาตระกูลชวา – มลายู หรือออสโตรเนเซียน คือกลุ่มที่อยู่ทางคาบสมุทรมลายู รวมทั้งมอเก็น ในประเทศไทย

กลุ่มภาษาตระกูลไทย – ลาว คือคนไทย ลาว กลุ่มต่างๆ

กลุ่มภาษาตระกูลจีน – ทิเบต คือพวกชาวเขา เช่น กะเหรี่ยง อะข่า

กลุ่มภาษาตระกูล แม้ว – เข่า คือกลุ่ม แม้ว เข่า ที่อยู่บนภูเขาสูงทางตอนเหนือสุวรรณภูมิ

ผู้คนทั้ง 5 กลุ่มภาษานี้ปะปนอยู่รวมกันในดินแดนที่มีชื่อว่าสยามซึ่งในยุคนั้นยังเป็นดินแดนที่ไม่มีอาณาเขตชัดเจน และผู้คนที่อยู่ในดินแดนสยามก็ได้ชื่อว่าชาวสยามโดยไม่เจาะจงว่าต้องเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใดโดยเฉพาะ ในเวลาต่อมา “ชาวสยาม” กลุ่มตระกูล ไทย – ลาว ซึ่งปะปนอยู่กับชาติพันธุ์ต่างๆ มาไม่น้อยกว่า 3,000 ปี ได้ร่วมกับ “เครือญาติ” ขอม จนมีอำนาจเหนือลุ่มน้ำเจ้าพระยา แล้วสถาปนาอาณาจักรสยามขึ้นในนามกรุงศรีอยุธยา ต่อมาสยามปฏิรูปเมื่อ 100 กว่าปีก่อน มีการรวมศูนย์อำนาจสร้าง “รัฐชาติ” สมัยใหม่ขึ้น “ชาวสยาม” นานาชาติพันธุ์ในขอบเขตแผนที่รูปขวานทองก็ถูกนิยามใหม่ด้วยคำว่า “คนไทย”

มนุษย์ถ้ำ ยอดนักล่า

มนุษย์ยุคแรกๆ ของสุวรรณภูมิอยู่ในสภาพร่อนเร่หาอาหารเก็บของป่าล่าสัตว์เลี้ยงชีวิต เหตุที่ต้องร่อนเร่ก็เพราะต้องหาแหล่งอาหารใหม่ๆ ซึ่งเปลี่ยนไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ การย้ายแหล่งหากินแบบค้ำไหนดอนจึงต้องอาศัยถ้ำเพิงผาหรือแหล่งน้ำลำธารเป็นที่พักพิง ร่องรอยหลักฐานของมนุษย์ยุคนี้จึงมักปรากฏในถ้ำ ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือหินกะเทาะอย่างหยาบๆ ประมาณอายุได้ตั้งแต่ 7,000 ถึง 10,000 ปี

สาเหตุที่นักล่าต้องเป็นนักล่าต่อไปก็คือ มนุษย์ยังมีขีดจำกัดในการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ และดัดแปลงธรรมชาติเพื่อการอยู่อาศัยอย่างยั่งยืนนั่นเอง

“ข้าว” ของนักล่า ไขตำนานการเกษตร

มนุษย์ถ้ำนักล่าแห่งสุวรรณภูมิได้ทิ้ง “เบาะแส” สำคัญอย่างหนึ่งไว้ให้คนรุ่นหลังค้นหาคำตอบคือ ข้าว และเครื่องมือเก็บเกี่ยวข้าว อายุเก่าหลายพันปี

นักวิทยาศาสตร์ได้วิเคราะห์อย่างละเอียดแล้วสรุปว่า ข้าวที่พบในแหล่งอาศัยของมนุษย์ถ้ำนั้นเป็นข้าวป่า ไม่ใช่ ข้าวปลูก ทำให้ได้คำตอบว่า มนุษย์ถ้ำนักล่า “กินข้าว” โดยได้เก็บข้าวป่ามากินพร้อมกับพืชอื่นๆ แต่ยังไม่ปลูกข้าวไม่เป็น

นี่คือตำนานบทแรกของ เกษตรกรรมในสุวรรณภูมิ เหมือนกับที่อื่นๆ ในโลกนี้

จดหมายเหตุมนุษย์ถ้ำ

จากการค้นพบภาพเขียนบนผนังถ้ำต่างๆ ทำให้เราทราบว่ามนุษย์ในยุคหินเคยอยู่อาศัยในถ้ำ ภาพวาดบนผนังถ้ำส่วนใหญ่เป็นภาพสัตว์ หรือการล่าสัตว์ รวมถึงภาพสัญลักษณ์เชิงพิธีกรรม โดยเฉพาะการวาดภาพสัตว์จำนวนมากนั้นนักวิชาการเชื่อว่ามีความหมายเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์และความปรารถนาให้ล่าสัตว์ได้มากๆ อาจกล่าวได้ว่าภาพวาดบนผนังถ้ำเป็นจดหมายเหตุมนุษย์ถ้ำที่หลงเหลือไว้อย่างไม่ได้ตั้งใจ

สีของคนยุคหิน

ภาพวาดบนผนังถ้ำส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3,000 ปีก่อน บางแห่งมีอายุเก่าแก่ถึง 25,000 ปี สีหลักที่ใช้วาด คือ สีแดง สีดำ และสีขาว นับเป็นเรื่องมหัศจรรย์ที่สีเหล่านี้ผ่านกาลเวลาอยู่ทนยืนนานได้นับพันปี

ข้าวเหนียว ต้นตระกูลข้าวปลูกในสุวรรณภูมิ

มนุษย์ถ้ำรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ และเคลื่อนย้ายหาแหล่งอาหารอยู่ตลอดเวลา ใช้ชีวิตอยู่อย่างนี้นับพันปีก่อนจะพัฒนาขึ้นจนในที่สุดก็เรียนรู้ว่าหากนำพืชมาปลูกก็จะมีกินไม่ขาดแคลน หากนำสัตว์มาเลี้ยงก็ไม่ต้องเสี่ยงชีวิตออกล่าอีกต่อไป หลักฐานการปลูกข้าวเมื่อ 4,000 ปีก่อน ส่วนใหญ่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีทั้งเมล็ดข้าว เคียว ใบมีด และกระดูกขี้เถ้าควาย ที่มีลักษณะแตกต่างจากควายป่า โดยเมล็ดข้าวที่พบนั้นเป็น ‘ข้าวเหนียว’

เกษตรกรรม ก่อร่างสร้างสุวรรณภูมิ

หลักฐานการเกษตรบอกอะไรเราบ้าง นอกจากว่าคนสุวรรณภูมิกินข้าวเหนียวเป็นหลัก คิดดูง่าย ๆ เมื่อคนเราเริ่มรู้จักเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ก็จำเป็นต้องรอเฝ้าผลผลิตจนกว่าจะเก็บกินได้ ต้องรู้จักการจัดการน้ำให้พอเพียง ต้องหาทำเลที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และสร้างที่อยู่อาศัย เพียงแค่นี้ก็ทำให้คนหยุดร่อนเร่ หันมาปักหลักตั้งถิ่นฐานสร้างบ้านเรือนแล้ว

เมื่อหลายๆครอบครัวรวมกันจึงเกิดเป็นชุมชน เป็นหมู่บ้านจนในที่สุดก็กลายเป็นเมือง รัฐและอาณาจักร 'สุวรรณภูมิ' เกิดและเติบโตขึ้นอย่างง่าย ๆ แบบนี้เอง

ข้าว – ไร่ พื้นฐานของชุมชนโบราณ

ชุมชนเกษตรกรรมในระยะเริ่มแรกมีวิถีชีวิตประจำวันเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เพียงรู้จักปลูกข้าว ทำเกษตรกรรม และใช้ประโยชน์จากพืชพื้นเมืองโดยเฉพาะไม้ไผ่เพื่อก่อสร้างหรือประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้สอย ไม้เป็นพืชสารพัดประโยชน์ที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นกว่าที่เคยร่อนเร่อาศัยถ้ำเป็นแหล่งพักพิง การปลูกข้าวอาจเป็นเงื่อนไขทำให้เกิดการตั้งหลักแหล่งอย่างถาวร แต่การปลูกข้าวไม่ใช่เหตุผลสำคัญที่ทำให้ชุมชนพัฒนาเป็นเมืองหรือรัฐขนาดใหญ่ได้ แม้ว่าข้าวและไม้จะมีความสำคัญจนก่อให้เกิดรูปแบบทางวัฒนธรรมขึ้นก็ตาม

อะไรคือจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้สุวรรณภูมิพัฒนาขึ้นเป็นเมือง รัฐ และอาณาจักร?

เกษตรกรรม

สร้างเมือง

ยุคสมัยดึกดำบรรพ์มนุษย์ปลูกอะไร?

มนุษย์ดึกดำบรรพ์เริ่มทำการเพาะปลูกหลังจากที่ค้นพบว่าสามารถปลูกพืชได้โดยการหย่อนเมล็ดธัญพืชลงในดิน พรรณพืชส่วนใหญ่ที่นำมาปลูก ได้แก่ ข้าว ลูกเดือย ข้าวฟ่าง และถั่ว

สาเหตุหลักที่มนุษย์เริ่มทำการเพาะปลูก คือ การเก็บของป่าและล่าสัตว์ไม่เพียงพอกับจำนวนสมาชิกที่เพิ่มจำนวนขึ้น และการเพาะปลูกสามารถควบคุมปริมาณอาหารได้รวมทั้งยังสามารถเก็บผลผลิตเอาไว้เป็นเสบียงได้นานด้วยเครื่องมือการเกษตรชิ้นแรกๆที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น คือ แห้งไม้ที่ใช้พรวนดินสำหรับปลูกพืช

โลกการค้า ใน แผ่นดินทอง

กำเนิดชุมชนการค้า

ราว 3,000 ปีก่อน เมื่อชุมชนสุวรรณภูมิได้ตั้งหลักแหล่งเป็นที่มั่นคงแล้ว จึงมีเวลาเหลือพอที่จะสร้างสรรค์ “สินค้า” และสิ่งต่างๆ อันมีลักษณะเฉพาะถิ่นขึ้น นำไปสู่การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าและทรัพยากรผ่านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหมู่บ้าน พร้อมกันนั้นก็มีการถ่ายโอนหีบขี้มนและแลกเปลี่ยนความรู้วิทยาการระหว่างวัฒนธรรมไปด้วย

แกะรอยกลองมโหระทึก สายสัมพันธ์สุวรรณภูมิ

กลองมโหระทึกขนาดใหญ่และงดงามจำนวนมากที่พบในประเทศไทยบอกอะไรกับเราบ้างที่แน่ๆ เราไม่ได้สร้างขึ้นเองแล้วกลองมโหระทึกเหล่านี้มาจากไหน มาอย่างไร มาเพื่ออะไร?

กลองมโหระทึกจำนวนมากมีที่มาจากแหล่งวัฒนธรรมดองซอนในภาคเหนือของเวียดนามได้กระจายส่วนหนึ่งสู่พื้นที่ต่างๆทางแม่น้ำโขงแล้วส่งต่อโดยใช้ลำน้ำภายในดินแดนสุวรรณภูมิ อีกส่วนหนึ่งอาศัยเส้นทางเดินเรือเข้าสู่อ่าวไทยทางภาคใต้แล้วส่งต่อเป็นทอดๆ มายังดินแดนที่อยู่เหนือขึ้นไป นี่คือหลักฐานชิ้นเอกของการอยู่ร่วมกัน เชื่อมสายสัมพันธ์ของชาวสุวรรณภูมิเมื่อ 3,000 ปีก่อน

เครือข่ายการค้าและวัฒนธรรม ระบบเฟรนไชส์ยุคโบราณ

การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างดินแดนที่ห่างไกลกันนับร้อยนับพันกิโลเมตรเมื่อหลายพันปีก่อนทำได้อย่างไร?

ชาวสุวรรณภูมิ ได้สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนต่อชุมชนในลักษณะ “เครือข่าย” สินค้าต่างๆ เช่น กลองมโหระทึก ลูกปัด เครื่องปั้นดินเผา ได้ถูกส่งต่อเป็นทอดๆ จากชุมชนหนึ่งไปสู่อีกชุมชนหนึ่งจนกระทั่งถึงจุดหมายปลายทาง ไม่ได้เกิดจากการขนส่งแบบรวดเดียวถึงเพียงอย่างเดียว เครือข่ายชุมชนจึงเป็นหัวใจของระบบการค้าภายในของภูมิภาคสุวรรณภูมิ

ตั้งเกี้ยว
TONKIN

น. ยีรวดี
IRRAWADDY

น. सालะวิน
SALAWIN

ขันหัว
KHANH-HOIA

อ่าวตังเกี๋ย
GULF OF
TONKIN

ไหหลำ
HAINAN

● ไบกดโน
BEIKTHANO

● ศรีเกษตรา
SRI KSETRA

● พะโค
PEGU

● สะเทิม
THATON

● มะละแหม่ง
MOULMEIN

● สุวรรณเขต
SAVANNAKHET

● จามปา
CHAMPA

● จันเสน
CHAN SEN

● ลพบุรี
LOP BURI

● ฟันัน
FUNAN

● ซาฮวิน
SA HUYNH

● กองคำ
KONG KHAM

● อุทอง
U-THONG

● ทวาย
TAVOY

● ฟงตึก
PHONG TUEK

● นครปฐม
NAKHON PATHOM

● น. เจ้าพระยา
CHAO PHRAYA

● ศรีมโหสถ
SI MAHOSOT

● ฟันสนิคม
PHANAT NIKHOM

● สมโบร์ (อิสานปุระ)
SAMBOR (ISANAPURA)

● กำไลหยก
KAM LAI YONG

● คุบัว
KHU BUA

● วยาดปุระ
VYADHAPURA

● ไวคาน
VO CANH

● อ่าวไทย
GULF OF THAILAND

● เขาสามแก้ว
KHAO SAM KAEO

● รังนก
RANG NONG

● แหลมโพธิ์
LAEM PHO

● บ้านดอน
BAN DON

● ตามพรลิงค์
TAMBRALINGA

● ปัตตานี
PATTANI

● นราธิวาส
NARATHIWAT

● ยะรัง
YARANG

● ออกแก้ว
OC EO

● ช้างรูปสัตว์ 2 ตัว
CHANG RUP SUT 2 THA

● ตะกั่วป่า
TAKUA PA

● ความลูกบิด
KHAUAN LUKPAD

● รังนก
RANG NONG

● อชิน
ACHIN

● สิงคโปร์
SINGAPORE

สุวรรณภูมิ โก-อินเตอร์

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นคาบสมุทรยื่นออกไปในทะเล ทำให้เป็นจุดตัดของเส้นทางการค้าจากซีกโลกตะวันตกและตะวันออก ที่นี้จึงมีฐานะเป็นชุมทางการค้าสำคัญ คึกคักด้วยกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทั้งสิ่งของสินค้า และวัฒนธรรม

เหรียญโรมัน ตะเกียงโรมัน ลูกปัดหินมีค่า และสินค้าต่างๆจำนวนมากหลังไหลเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิในช่วง 2,000 กว่าปีก่อน แสดงให้เห็นว่าสุวรรณภูมิได้เข้าสู่รูปแบบการค้าระหว่างประเทศแล้ว ทั้งการค้าทางบกซึ่งแหล่งใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของจีนกับตอนเหนือของเวียดนาม และการค้าทางทะเล ซึ่งมีสถานการค้าใหญ่อยู่ที่อินเดีย

แต่สุวรรณภูมิไม่ได้เป็นแต่ผู้ซื้อเท่านั้น ที่นี้ยังมีสินค้าพิเศษซึ่งหาไม่ได้จากที่อื่น เช่น ขงป้า และแร่โลหะสำคัญเป็นสินค้าส่งออก สุวรรณภูมิจึงกลายเป็นศูนย์กลางการค้าระดับภูมิภาคและระดับโลก

“ของแถม” จากการค้า

แม้จะมี “สินค้านอก” หลังไหลเข้ามามากมาย แต่สิ่งที่น่าสนใจว่านั่นก็คือ “ของแถม” ที่มากับสินค้า คือ รูปแบบศิลปวัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งกลุ่มคนต่างด้าวที่เข้ามาตั้งหลักแหล่ง ผู้ที่เดินทางมากับเรือสินค้าไม่ได้มีแต่พ่อค้าเท่านั้น ยังมีพราหมณ์ พระ นายช่าง และผู้ชำนาญการด้านต่างๆ บุคคลเหล่านี้ได้นำศาสนา ความเชื่อ เทคโนโลยี ศิลปะ วรรณคดี อาหารการกิน และอื่นๆ มาเผยแพร่ยังดินแดนสุวรรณภูมิ

การเดินทางค้าขายกับสุวรรณภูมิไม่สามารถทำได้ตลอดปี พ่อค้าและนักเดินทาง เพราะการเดินทางบกต้องรอให้สิ้นฤดูฝน ส่วนการเดินทางเรือก็ต้องรอจนหมดฤดูมรสุม ชาวต่างแดนเหล่านี้ส่วนหนึ่งจึงได้เผยแพร่ทัศนคติ ความรู้ ปักหลักสร้างครอบครัวกับคนท้องถิ่น ทำให้เกิดการผสมผสานทางเชื้อชาติวัฒนธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ

การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเหล่านี้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเครือข่ายการค้า และเป็น “ของแถม” จากสินค้าที่เป็นมรดกตกทอดมาถึงเราทุกวันนี้

โลหะ

เข้าหลอม อารยธรรม

โลหะ หล่อหลอมบ้านให้เป็นเมือง

ชุมชนแต่ละท้องถิ่นมีข้อแตกต่างกันทั้งสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และกำลังคน ระดับความเจริญทางเทคโนโลยีจึงต่างกัน ชุมชนที่มีคนน้อยหรืออยู่โดดเดี่ยวห่างไกลจะมีลักษณะล้ำหลังกว่าชุมชนที่เป็นเมืองท่าหรือแหล่งทรัพยากร

ประมาณ 3,500 ปีก่อน ชาวสุวรรณภูมิบางกลุ่มรู้จักถลุงโลหะ โดยนำเอาทองแดงผสมกับดีบุกหรือตะกั่วได้โลหะที่เรียกว่า สำริด

ใช้หล่อเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ หรือเครื่องประดับ การผลิตโลหะนี้มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมขนานใหญ่ในสุวรรณภูมิ

หลักฐานการถลุงโลหะ มักพบในบริเวณชุมชนขนาดใหญ่ แสดงว่า “เมือง” เริ่มเกิดขึ้นแล้ว บนพื้นฐานการผลิตที่ก้าวหน้าและการจัดตั้งทางสังคมที่ทวีความซับซ้อน

ในสังคมยุคโลหะนี้ชาวสุวรรณภูมิรู้จักการทำงานโดยการทอน้ำเข้านา เลี้ยงวัวควาย ไร่ไถงานและผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับสัมฤทธิ์ ทั้งยังติดต่อค้าขายกับโลกภายนอกอย่างต่อเนื่อง

ยุค “เหล็ก” แม่เหล็กดึงดูดความเจริญ

ในยุคล่าอาณานิคมใครครอบครองท้องทะเลผู้้นั้นครอบครองโลก ยุคต่อมาใครคุมทรัพยากรน้ำมันผู้้นั้นย่อมมั่งคั่ง ยุคนี้ใครคุมข้อมูลข่าวสาร

ผู้นั้นควบคุมโลก แต่ย้อนเวลากลับไป 3,000 ปี
ในยุคสุวรรณภูมิ ผู้ที่ยิ่งใหญ่เหนือใครคือผู้ครอบ
ครองแหล่งเกลือและแร่โลหะ

การถลุงเหล็กเป็นเทคโนโลยีที่เหนือ
ชั้นกว่าการผลิตสำริด เพราะต้องควบคุมระดับ
อุณหภูมิที่สูงกว่า และต้องใช้ความชำนาญพิเศษ
ในการตีแบบขึ้นรูปเป็นเครื่องมือเครื่องใช้
หลักฐานทางโบราณคดีชี้ว่า ชุมชนผู้ผลิต“เหล็ก”
ส่วนใหญ่ได้พัฒนาทักษะความรู้สืบเนื่องมาจาก
การผลิต “สำริด” นั่นเอง

เครื่องสำริดให้ความสวยงาม แต่เหล็ก
มีความแข็งแกร่งทนทานใช้ประโยชน์ได้มากกว่า
เหตุที่เหล็กมีบทบาทสำคัญในสังคมมนุษย์
ก็เพราะเป็นอุปกรณ์สำคัญในการขุดคุ้ยน้ำคั้นดิน
ทำอาวุธ สร้างศาสนสถาน และเครื่องมือ
การเกษตรอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างเมือง

เมื่อมีเหล็ก ก็มีแหล่งชุมชนขนาดใหญ่
สร้างบ้านสร้างเมืองครอบครองชุมทรัพย์หายาก
และมีค่านี้ ผู้คนต่างถิ่นพากันหลั่งไหลเข้ามา
ทำกินตั้งหลักแหล่งอยู่อย่างถาวร กลุ่มพ่อค้า
นักเดินทางจากแดนไกลก็แวะเวียนมามากขึ้น
เกิดการสร้างสรรค์ถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและ
วัตถุไปพร้อมๆ กัน

ชุมชน“เหล็ก”กลายเป็นแม่เหล็กดึงดูด
ผู้คนจากทุกสารทิศ จากชุมชนขนาดใหญ่ค่อยๆ
พัฒนาขึ้นเป็นเมือง จากเมืองก็เติบโตขึ้นเป็น
แคว้นเป็นรัฐในที่สุด

เกิดบ้าน เกิดเมือง กำเนิดรัฐ

เมืองน้ำอินทร์บุรี

อัจฉริยะของบรรพบุรุษ

ที่บ้านคูเมือง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีในปัจจุบัน
ฉลาดในการสร้าง “เมืองน้ำ” ด้วยการขุดคลองเป็นเครือข่าย
พื้นที่ทุกส่วนเพื่อประโยชน์ในการทำเกษตรกรรม และการ
ขนถ่ายสินค้า

จนการต่อเนื่องอยู่นับพันปี จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลง
ใหญ่ ระดับน้ำทะเลลดต่ำลงจนเป็นเหตุให้แม่น้ำเปลี่ยนเส้นทาง
เมืองอินทร์บุรีจึงถูกทิ้งร้างไปในที่สุด

The Water-based Town at Inburi

Some 4,000 years ago, at Ban Khu Mueang in Inburi District, Singburi Province, a city of considerable size was built with an advanced system of water management. It was surrounded by a cobweb pattern of moats and canals, deep enough to retain water in the dry season. It was a multi-purpose system, providing protection, irrigation and drainage, and routes of communication between the city and outlying areas.

This city flourished for several thousand years until major geographic changes brought about its end. Silt built up in the canals, the sea retreated, streams changed their courses beyond the ability of the people to rectify, and the city fell into ruin.

สร้างบ้าน แพงเมือง

ราว 2,000 ปีก่อน หรือประมาณพุทธศักราช 500 สุวรรณภูมิเริ่มปรับเปลี่ยนจากชุมชนหมู่บ้านไปสู่ชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่ประเทศไทยปัจจุบันมีร่องรอยปรากฏที่แหล่งโบราณคดีอุทอง พงตึก แหลมโพธิ์ เขาสามแก้ว คลองท่อม เป็นต้น

เมืองสำคัญในยุคเดียวกันยังมีเมืองออกแก้ว (เวียดนามใต้) เมืองไบกัถโน (เมียนมาร์ตอนกลาง) วยาธปุระ (กัมพูชา) กัวลาเซลินซิง (มาเลเซีย) ตารูมา (อินโดนีเซีย)

เมืองน้ำอินทร์บุรี ความมหัศจรรย์ของบรรพบุรุษ

เมื่อ 4,000 ปีก่อน ที่บ้านคูเมือง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีในปัจจุบัน มีชุมชนโบราณที่ชาญฉลาดในการสร้าง “เมืองน้ำ” ด้วยการขุดคลองเป็นเครือข่ายใยแมงมุม เชื่อมโยงพื้นที่ทุกส่วนเพื่อประโยชน์ในการทำเกษตรกรรม และการคมนาคมทั้งภายในและนอกตัวเมือง

เมืองน้ำแห่งนี้มีพัฒนาการต่อเนื่องอยู่นับพันปี จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติครั้งใหญ่ระดับน้ำทะเลลดต่ำลงจนเป็นเหตุให้แม่น้ำเปลี่ยนเส้นทางสุดท้ายที่จะแก้ไขได้ เมืองอินทร์บุรีจึงถูกทิ้งร้างไปในที่สุด

ทวารวดี – ศรีวิชัย เบ้าหลอมอารยธรรมจากแดนไกล

เมื่อบ้านเมืองเติบโตขึ้นจนพัฒนาเป็น “รัฐ” และมีขอบเขตอิทธิพลชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ระบบความเชื่อและพิธีกรรมท้องถิ่นไม่มีพลังพอที่จะขับเคลื่อนสังคมขนาดใหญ่ต่อไปได้จึงต้องรับเอาอารยธรรมที่มีศักยภาพสูงกว่าสื่อสารได้ดีกว่ามาหลอมรวมกลุ่มชนต่างๆ ให้ยอมรับยึดมั่นในสิ่งเดียวกันได้

ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นการรับแบบสำเร็จรูป ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงพัฒนายกระดับต่อไปในขณะที่ชนชั้นนำเลือกรับปรับใช้ศิลปวิทยาการจากต่างแดนเพื่อการปกครองทำนุบำรุงบ้านเมือง

อารยธรรม “นำเข้า” จากอินเดีย ผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิม คือเบ้าหลอมที่ให้กำเนิดรัฐขนาดใหญ่ เช่น ทวารวดี และศรีวิชัย

ผี พิธีกรรมความเชื่อเพื่อชีวิต

“ผี” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงภูตผีปีศาจตามความหมายสมัยใหม่ แต่หมายถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในรากฐานความเชื่อดั้งเดิมของชาวสุวรรณภูมิ

ผีของชาวสุวรรณภูมิปรากฏอยู่ทุกหนทุกแห่ง และสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตผู้คน โดยเฉพาะในการทำมาหากิน การเซ่นไหว้สังเวद्यผีจะช่วยบันดาลให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ เช่น ผีฟ้า(แถน) ให้ฝน, ผีดิน(แม่ธรณี) ให้ที่เพาะปลูก, ผีข้าว (แม่โพสพ) ให้ความมีอยู่มีกินและยังมีผีอีกมากมายตามความเชื่อประจำถิ่น เช่น ผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีเมือง ผีป่า ฯลฯ

ชาวสุวรรณภูมิยังให้ความเคารพต่อสัตว์ที่ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ เช่น กบ ตะกวด จระเข้ งูหรือนาค เป็นต้น

ความเชื่อเรื่องผีสืบทอดต่อมานับพันปี ทุกวันนี้พิธีกรรมต่างๆ ยังปรากฏร่องรอยของการนับถือผีของเราอยู่อย่างมากมาย

พราหมณ์ ผู้สร้างสถาบันกษัตริย์

กลุ่มพราหมณ์ในศาสนาฮินดูได้เดินทางมาเผยแพร่ความเชื่อต่อชาวสุวรรณภูมิตั้งแต่ 2,000 ปีก่อน ชนชั้นสูงเป็นกลุ่มแรกที่เลือกมารับปรับแต่งเพื่อเสริมสร้างสถานภาพ “กษัตริย์” ในฐานะผู้ทรงอำนาจารมีสูงสุด

ตั้งแต่สุวรรณภูมิเริ่มมีพระมหากษัตริย์สืบมาจนถึงปัจจุบัน การพระราชพิธีราชาภิเษกหรือการสถาปนาพระมหากษัตริย์องค์ใหม่ต้องมีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี เพราะพราหมณ์คือผู้เชื่อมโยงพระมหากษัตริย์กับพระเป็นเจ้า

ความเชื่อนี้เป็นลัทธิธรรมนิยมแบบเทวราชา ซึ่งถือว่ากษัตริย์เป็นองค์อวตารของพระเป็นเจ้ามาปราบยุคเข็ญ สร้างความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่มนุษย์แต่ถึงกระนั้นชาวสุวรรณภูมิก็ตอบรับเฉพาะคติความเชื่อเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนระบบวรรณะในระบบศาสนาฮินดูได้ถูกทิ้งไป

นอกจากนั้น แบบแผนการสร้างเมือง

๗ พราหมณ์ ๘ พุทธ

๙ รากเหง้าแห่งความเชื่อ

การปกครอง ภาษา ศิลปวิทยาการต่างๆ จาก
ชมพูทวีป ล้วนมีอิทธิพลต่อการสร้างบ้านแปลง
เมืองในยุคต่อมาเป็นอย่างมาก

พุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ

พุทธศาสนาเริ่มต้นเผยแพร่เข้ามา
ในสุวรรณภูมิบริเวณเมืองอู่ทอง ปรากฏหลักฐาน
เป็นศาสนสถานและศาสนวัตถุอยู่ที่บริเวณ
ลุ่มน้ำแม่กลอง – ท่าจีน

พุทธศาสนาถือว่าพระมหากษัตริย์คือ
พระสมมุติราชเป็นผู้มีบุญบารมีมาแต่ชาติปาง
ก่อน ต้องทรงยึดมั่นตามหลักธรรมและบำรุง
พระศาสนา อันเป็นลักษณะของธรรมราชา

นครรัฐที่พุทธศาสนาหลงหลักปักฐานอย่าง
มั่นคงในสุวรรณภูมิ แบ่งเป็น 2 ภูมิภาคใหญ่ๆ คือ
ฝ่ายที่นับถือพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ ศรีเกษตร
(เมียนมา) นครชัยศรี (นครปฐม) ทวารวดี
(ลพบุรี) ส่วนศรีวิชัย (ชายฝั่งทะเลภาคใต้)
อิสานปุระ (กัมพูชา) จามปา (เวียดนาม)
นับถือพุทธศานามหายาน

๗ + พราหมณ์ + พุทธผสมผสานสมานฉันท์

ลัทธิความเชื่อและศาสนาจากชมพูทวีป
เมื่อมาถึงสุวรรณภูมิ ชนชั้นผู้นำจะเป็นผู้ “เลือกรับ”
ศาสนานั้นๆ บางแห่งรับพุทธศาสนา บางแห่งรับ
ศาสนาพราหมณ์ บางแห่งแรกรับพุทธแล้วเปลี่ยน
เป็นพราหมณ์ หรือรับทั้งพุทธและพราหมณ์
ผสมผสานกับความเชื่อ “ผี” แบบดั้งเดิม

ชาวสุวรรณภูมิส่วนที่นับถือพุทธเป็น
ศาสนาหลักแล้ว ยังได้ผสมผสานศาสนาฮินดู
และการนับถือผีแบบดั้งเดิมเข้าไปด้วย การประสม
ประสานอย่างสนิทแนบแน่นทำให้ยากที่จะ
จำแนกแยกแยะว่าส่วนไหนเป็นความเชื่อแบบใด
ในวิถีปฏิบัติของ “ชาวพุทธ”

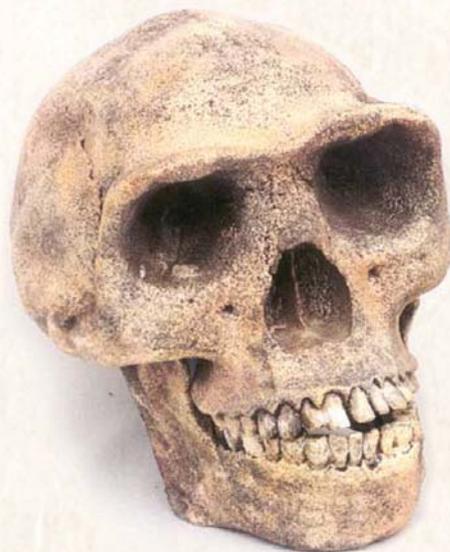
ลวดลายหน้าบันโบสถ์ วิหารของวัดใน
ศาสนาพุทธบางแห่ง จำหลักรูปพระนารายณ์
ทรงครุฑเป็นเทพเจ้าในศาสนาฮินดูอยู่ร่วมกัน
อย่างลงตัวจนไม่รู้สึกถึงความขัดแย้งใดๆ
ที่นี่คือ สุวรรณภูมิ ดินแดนที่ ผี พราหมณ์ พุทธ
อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

อภิธานศัพท์

- ◆ กลองมโหระทึก (Bronze Drum) : มีต้นกำเนิดทางตอนใต้ของจีนในวัฒนธรรมเตียนในเขตยูนนาน และในวัฒนธรรมดองซอนของเวียดนาม ส่วนใหญ่ถูกผลิตในช่วง 300 ปีก่อนพุทธกาลถึงพุทธศตวรรษที่ 5 ลักษณะกลองทำด้วยโลหะสำริด ซึ่งเป็นโลหะผสมที่มีทองแดงและดีบุกเป็นส่วนผสมหลัก กลองบางชิ้นมีขนาดใหญ่มาก หน้ากลองมักทำลวดลายต่างๆ บางชิ้นทำเป็นรูปปั้นสัตว์ติดรอบๆ เช่น กบ หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีขนาดใหญ่และทำจากโลหะจึงนับเป็นวัตถุที่มีราคาสูงมากในสมัยโบราณ จึงสันนิษฐานว่ากลองมโหระทึกน่าจะใช้ประกอบในพิธีกรรมมากกว่าใช้เป็นเครื่องดนตรีทั่วไป กลองมโหระทึกพบที่แพร่กระจายไปในหลายชุมชนโบราณ และชนพื้นเมืองในภูมิภาคอุษาคเนย์และประเทศอื่นๆ อาทิ มาเลเซีย ลาว ไทย เกาะสุมาตรา อินโดนีเซีย เป็นต้น แสดงถึงระบบการแลกเปลี่ยนสินค้าระยะไกลในอุษาคเนย์
- ◆ คาร์บอน -14 (Radiocarbon dating): เป็นกระบวนการหาค่าอายุของโบราณวัตถุ หรือฟอสซิลเหมาะสำหรับการหาอายุวัตถุโบราณที่เป็นชิ้นส่วนของสิ่งมีชีวิต เนื่องจากในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตจะมีการสะสมสารกัมมันตภาพรังสี หรือคาร์บอน -14 ในระบบของร่างกายตลอดเวลา และจะมีการสลายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปริมาณที่เหลืออยู่สัมพันธ์กับระยะเวลาครั้งชีวิต จึงสามารถใช้คุณสมบัตินี้ในการหาอายุวัตถุโบราณได้ โดยอาศัยการวัดปริมาณคาร์บอน-14 ที่อยู่ในโมเลกุลของ DNA คาร์บอน-14
- ◆ โบราณคดี (Archaeology) คือ วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเรื่องราวในอดีตของ “มนุษย์” มนุษย์ผ่านการศึกษาลักษณะทางโบราณคดีที่ได้มาจากการขุดค้น โบราณวัตถุ การขุดแต่งโบราณสถาน และการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ประเภทต่างๆ ได้แก่ ศิลปจารึก จดหมายเหตุ พงศาวดาร โดยทั่วไปจะต้องใช้ศาสตร์ด้านอื่นๆประกอบด้วยเพื่อให้เรื่องราวในอดีตของมนุษย์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ศาสตร์เหล่านั้น เช่น ประวัติศาสตร์ศิลปะ ธรณีวิทยา สัตววิทยา พฤกษศาสตร์ เรณูวิทยา การกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
- ◆ โฮโมซาเปียนส์ซาเปียนส์ (Homo sapiens sapiens): ชื่อสายพันธุ์มนุษย์ในยุคปัจจุบันที่มีวิวัฒนาการมาจากโฮโม อีเรคตัส
- ◆ โฮโม อีเรคตัส (Homo erectus): ชื่อสายพันธุ์มนุษย์ที่มีวิวัฒนาการจากโฮมินิดส์ (Hominids) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ยุคแรกที่อยู่บนผืนดินของทวีปแอฟริกา โฮโม อีเรคตัสมีชีวิตอยู่ในทวีปเอเชียเมื่อประมาณ 1.5 ถึง 2 ล้านปีมาแล้ว มีขนาดสมองใหญ่ขึ้น ทำให้มีความฉลาด รู้จักวิธีการล่าสัตว์และประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ รู้จักการใช้ไฟ มีความสูงประมาณ 90-150 ซม. เดินตัวตรง มีขนาดฟันกรามเล็กลงและขึ้นช้า ทำให้ต้องเลี้ยงลูกยาวนาน ก่อให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างแม่ลูก เกิดความผูกพัน การอบรมสั่งสอนและการเรียนรู้

กลองมโหระทึก

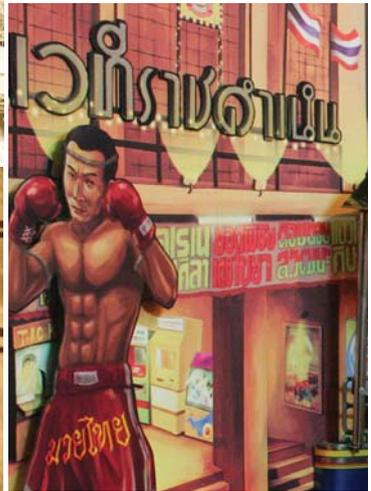

กะโหลกมนุษย์ปักกิ่งจำลอง

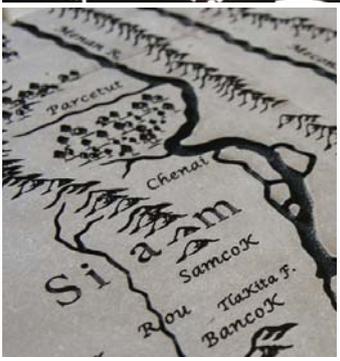
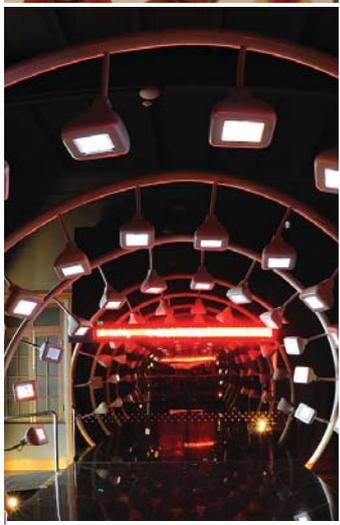
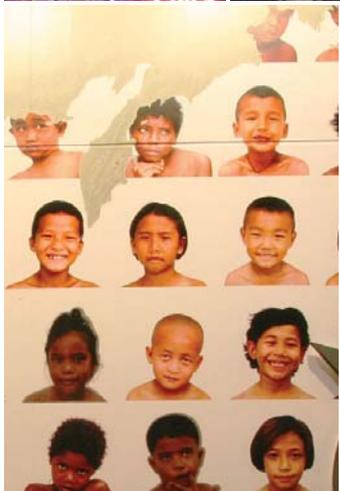
แหล่งอ้างอิงค้นคว้า

- ชาร์ลส ไฮแอม และรัชนี ทศรัตน์. สยามดึกดำบรรพ์: ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสุโขทัย. กรุงเทพฯ: ริเวอร์บุ๊กส์, 2542.
- ชิน อยู่ดี. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2529.
- ชิน อยู่ดีและสุด แสงวิเชียร. อดีต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์นิเทศ, 2517.
- ธิดา สารระยา. “การก่อตัวของรัฐในกลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง: พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของ เมืองนครปฐม ศึกษาจากหลักฐานทางโบราณคดี.” ใน รัฐโบราณในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: กำเนิดและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2537.
- ธิดา สารระยา. กว่าจะเป็นคนไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ธิดา สารระยา. ทวารวดี: ต้นประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2545.
- ธิดา สารระยา. อารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2539.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. สุวรรณภูมิ: ดินแดนทองแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2546.
- ปรานี วงษ์เทศ. สังคมและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2543.
- ปรีชา นุ่นสุข. ศาสนาพราหมณ์ในภาคใต้. ใน สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. (เล่ม 9). กรุงเทพฯ: สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2529.
- ผาสุข อินทรารุช. “ผลการขุดค้นเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่จังหวัดสิงห์บุรีและนครปฐม.” เมืองโบราณ 10: 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2527): 28-40.
- ผาสุข อินทรารุช. ทวารวดี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์จากหลักฐานทางโบราณคดี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2542.
- ผาสุข อินทรารุช. สุวรรณภูมิ จากหลักฐานโบราณคดี. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโบราณคดี. คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์. คนกับพระเจ้า. กรุงเทพฯ: โคมทอง, 2523.
- พระยาสัจจาภิรมย์. เทวกำเนิด. กรุงเทพฯ: เสริมวิทย์บรรณาการ, 2511.
- พิริยะ ไกรฤกษ์. ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2533.
- พิริยะ ไกรฤกษ์. อารยธรรมไทย: พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ศิลปะ เล่ม 1 ศิลปะก่อนพุทธศตวรรษที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2544.

- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. ศาสนาและการเมืองกรุงสุโขทัย. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2528.
- พิสิฐ เจริญวงศ์, บรรณาธิการ. โบราณคดีสี่ภาค. กรุงเทพฯ: กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2531.
- ไมเคิล ไรท์. แผนที่เส้นทางในประวัติศาสตร์โลกและสยาม. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2548.
- ยัง ชัง คยู. ผจญภัยไปกับมนุษย์ยุคหิน. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊กพับลิชชิง. 2551. สฤณี สามารถ (ผู้แปล).
- วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ และวิวรรณ แสงจันทร์. แหล่งโบราณคดียุคดึกดำบรรพ์: ภาพเขียนสี พิธีกรรม 3,000 ปี ที่ผาศักดิ์สิทธิ์. กรุงเทพฯ: มติชน, 2545.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. “การนับถือผีในเมืองไทย,” ศิลปวัฒนธรรม 5:4 (กุมภาพันธ์ 2527): 6-17.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. “สุวรรณภูมิ” อยู่ที่นั่นที่ลุ่มน้ำจระเข้สามพัน ย่านแม่กลอง-ท่าจีน.”
ศิลปวัฒนธรรม (กุมภาพันธ์ 2543).
- ศรีศักร วัลลิโภดม. กรุงศรีอยุธยาของเรา. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2543.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. ประวัติศาสตร์โบราณคดี : เมืองอุททอง. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2549.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. สยามประเทศ: ภูมิหลังของประเทศไทยตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาอาณาจักรสยาม. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2535.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. แอ่งอารยธรรมอีสาน. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2536.
- สินชัย กระบวนแสง. “สภาพทางภูมิศาสตร์ของเมืองโบราณบ้านคูเมือง ตำบลห้วยชัน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.” ใน การขุดค้นและการศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนโบราณที่บ้านคูเมือง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ (บรรณาธิการ). สุวรรณภูมิอยู่ที่นั่นแผ่นดินสยาม. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2545.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ.ชาติพันธุ์สุวรรณภูมิ: บรรพชนคนไทยในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2547.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. ประวัติศาสตร์สังคม-วัฒนธรรมของภาษาและวรรณคดีในสยามประเทศ.
กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, 2546.
- สุรพล นาถะพินธุ์. “พัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย.” ใน สังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน), 2542.
- เสฐียรโกเศศ (นามแฝง-พระยาอนุมานราชธน). เมืองสวรรค์ และมีสาบเทวดา. กรุงเทพฯ: บรรณาการ, 2515.

ไทยแท้
แท้แท้อยู่บ่อยบ่อย
แท้แท้แท้ๆอย่างไร
แท้แท้แท้แท้แค่นั้น

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ
National Discovery Museum Institute
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้
(องค์การมหาชน)

ผลิตโดย ฝ่ายวิชาการ
สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ
4 ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทรศัพท์ 02-225-2777 โทรสาร 02-225-1881-2
www.ndmi.or.th